

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4315555 Egiptologia	OB	2	A

Professor/a de contacte

Nom: Jose Lull Garcia

Correu electrònic: Jose.Lull@uab.cat

Equip docent

Marc Orriols Llonch

Jose Lull Garcia

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Equip docent extern a la UAB

Francisco Bosch Puche

Juan Carlos Moreno García

Prerequisits

Per cursar aquest mòdul, cal haver cursat prèviament els mòduls "Història i civilització egípcia I" i "Història i civilització egípcia II" del primer curs del màster.

Objectius

El mòdul té per objectiu que l'estudiant s'especialitze en història i civilització egípcia a partir de l'estudi crític de les fonts epigràfiques, arqueològiques i iconogràfiques, de l'anàlisi de la literatura especialitzada sobre els temes abordats, de l'ús dels principals repertoris i instruments bibliogràfics i tècnics de la disciplina egiptològica, i a partir del coneixement dels principals mètodes i corrents teòrics d'anàlisi en egiptologia.

Com a objectius generals:

- 1) Conèixer la història d'Egipte des de finals del Segon Període Intermediari fins a l'Època Romana, a partir de la interpretació de les fonts arqueològiques, iconogràfiques i textuals i parant especial atenció als fenòmens socials i ideològics.
- 2) Analitzar l'administració, la societat i l'economia egípcies, observant en especial la situació d'Egipte durant el Regne Nou.
- 3) Reflexionar sobre qüestions de sociologia i gènere (vida, sexualitat, identitat, violència), de manera que l'estudiant, a través de textos, iconografia i restes arqueològiques, conegui com vivia i es desenvolupava l'individu en societat a l'antic Egipte.
- 4) Analitzar els pressupostos teòrics i metodològics amb els quals s'aborda l'estudi d'aquests continguts.

Competències

- Actuar d'una manera creativa i original amb solidaritat i esperit de col·laboració científica.
- Analitzar críticament una problemàtica científica determinada en base a fonts històriques i culturals.
- Contextualitzar l'evolució historicocultural d'Egipte en el marc més ampli de la Mediterrània oriental i del Pròxim Orient i valorar les sincronies entre la civilització egípcia i les altres civilitzacions de l'Antiguitat.
- Descriure l'evolució historicocultural de l'antic Egipte, a partir de l'anàlisi crítica de les fonts textuals, arqueològiques i iconogràfiques.
- Descriure la geografia física i humana, la geologia, els recursos naturals i la climatologia d'Egipte des de l'inici de l'Holocè fins als nostres dies.
- Fonamentar l'epistemologia i la metodologia de la historiografia egiptològica i valorar les diferents corrents historiogràfiques pròpies de la disciplina.
- Interpretar críticament textos com fonts històriques i culturals.
- Posseir i comprendre coneixements que aporta una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Que els estudiants posseeixen les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Reconèixer i valorar problemàtiques sociològiques o ecològiques com el gènere, l'alteritat, la multiculturalitat, la identitat, l'estrangeria o les relacions entre les societats humanes i el medi, responent a les inquietuds de la societat del nostre temps.
- Reflexionar críticament sobre qüestions sociològiques i antropològiques d'actualitat en Egiptologia.
- Treballar en equip amb especial sensibilitat per la interdisciplinarietat.
- Valorar la qualitat, l'autoexigència, el rigor, la responsabilitat i el compromís social, tant en la formació com en el treball científic i divulgatiu.

Resultats d'aprenentatge

1. Actuar d'una manera creativa i original amb solidaritat i esperit de col·laboració científica.
2. Analitzar críticament la problemàtica històrica de les relacions entre Egipte i el món bíblic.
3. Analitzar críticament una problemàtica científica determinada en base a fonts històriques i culturals.
4. Aplicar l'anàlisi crítica de les fonts textuals, arqueològiques i iconogràfiques a la reconstrucció de la història d'Egipte des del Regne Nou fins a l'Època Grecoromana i la fi de la civilització faraònica.
5. Demostrar que coneix la història d'Egipte del Regne Nou.
6. Demostrar que coneix la història d'Egipte des de la caiguda del Regne Nou fins a l'Època Grecoromana i la fi de la civilització faraònica.
7. Descriure els diferents estaments i àmbits socials egipcis i l'organització administrativa de l'Estat faraònic en les diferents etapes de la seva història, a partir de les fonts textuals, arqueològiques i iconogràfiques i des dels últims models d'anàlisi en aquestes matèries.
8. Descriure les principals xarxes d'intercanvi i comerç internacionals al Pròxim Orient de l'Edat del Bronze Final i l'Edat del Ferro i la seva significació històrica i cultural.
9. Identificar els trets definidors de les concepcions i pràctiques identitàries i de gènere de l'antic Egipte centrades en l'individu: edat, intimitat, sexualitat, marginació.
10. Identificar els trets definidors de les concepcions i pràctiques identitàries i de gènere de l'antic Egipte centrades en la societat: etnicitat, territorialitat, alteritat, estrangeria, parentiu i relacions socials i econòmiques entre individus i famílies.
11. Identificar les noves tendències en l'enfocament dels fenòmens antropològics, de gènere i de vida privada a l'antic Egipte.
12. Interpretar críticament fonts textuals de la història d'Egipte des del Regne Nou fins a l'Època Grecoromana.
13. Posseir i comprendre coneixements que aporta una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i/o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
14. Que els estudiants posseeixen les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
15. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.

16. Reconèixer i valorar problemàtiques sociològiques o ecològiques com el gènere, l'alteritat, la multiculturalitat, la identitat, l'estrangeria o les relacions entre les societats humanes i el medi, responent a les inquietuds de la societat del nostre temps.
17. Reflexionar sobre la problemàtica de les relacions societat humana-medi, de l'explotació dels recursos i de les bases econòmiques de la civilització aquestes matèries.
18. Relacionar la història d'Egipte amb les cultures del seu entorn geogràfic des del Regne Nou fins a l'Època Grecoromana.
19. Treballar en equip amb especial sensibilitat per la interdisciplinarietat.
20. Valorar la qualitat, l'autoexigència, el rigor, la responsabilitat i el compromís social, tant en la formació com en el treball científic i divulgatiu.
21. Valorar les noves tendències historiogràfiques relacionades amb l'estudi de la societat i l'economia egípcies.

Continguts

Breu descripció de continguts del mòdul

Història d'Egipte des del Regne Nou fins a l'Època Grecoromana, a partir de la interpretació de les fonts arqueològiques, iconogràfiques i textuais i prestant especial atenció als fenòmens socials, polítics i diplomàtics, així com a les relacions d'Egipte amb les civilitzacions del Mediterrani oriental i del Pròxim Orient i d'Àfrica (Núbia) durant el I mil·lenni a.C. i a la incorporació d'Egipte en l'imperi d'Alexandre i en el món hel·lenístic i romà i la progressiva desarticulació dels fonaments de la civilització faraònica. La societat egípcia: estaments socials i organització dels àmbits socials (elits, comunitats urbanes, comunitats aldeanes). El parentiu, la família extensa i el clientelisme. L'Estat faraònic: estructura i funcionament de l'administració. Geografia, ecologia, economia i geopolítica a l'antic Egipte. Estudis de gènere: la dona en l'antic Egipte. Aspectes sociològics i antropològics: sexualitat, intimitat, identitat, territorialitat, marginació, estrangeria. Tots estos continguts són abordats des de l'especialització, és a dir, a partir de la discussió crítica dels plantejaments més recents i de les últimes tendències d'anàlisi en estes matèries.

Matèria:

HISTÒRIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC (DEL REGNE NOU A L'ÈPOCA GRECOROMANA)

Primera part

Del Regne Nou a la Època Saïta

7,5 crèdits ECTS

Prof.: Dr. José Lull

Horari de les classes: Dimecres, de 16 a 19h.

Dies de classe: del dimecres 12 de setembre 2018 al dijous 28 de març de 2019 (25 dies de classe), excepte febrer. Les classes del 17 i 24 d'octubre seran de 16 a 18h. Al març també hi haurà classe el dijous 21 i el dijous 28, de 16 a 19h.

CLASSE 1 - Dimecres 12 de SETEMBRE de 2018

El Segon Període Intermedi i les dinasties tebanes del Segon Període Intermedi

CLASSE 2 - Dimecres 19 de SETEMBRE de 2018

L'inici de la dinastia XVIII, d'Ahmose a Tutmosis II

CLASSE 3 - Dimecres 26 de SETEMBRE de 2018

Hatshepsut: Gran Esposa Real, Regent i Faraó

CLASSE 4 - Dimecres 3 d'OCTUBRE de 2018

Tutmosis III a Tutmosis IV

CLASSE 5 - Dimecres 10 d'OCTUBRE de 2018

Amenhetep III

CLASSE 6 - Dimecres 17 d'OCTUBRE de 2018

Amenhetep III

CLASSE 7 - Dimecres 24 d'OCTUBRE de 2018

Cas d'estudi: La transició política d'Amenhetep III a Amenhetep IV / Akhenaton

CLASSE 8 - Dimecres 31 d'OCTUBRE de 2018

Amarna i Akhenaton

CLASSE 9 - Dimecres 7 de NOVEMBRE de 2018

La diplomàcia vista a través de les cartes dels grans reis

CLASSE 10 - Dimecres 14 de NOVEMBRE de 2018

EXAMEN Primer examen (classes 1-8 i lectures obligatòries). De 16 a 18h.

CLASSE 11 - Dimecres 21 de NOVEMBRE de 2018

Cas d'estudi: La transició d' Akhenaton a Tutankhamon

CLASSE 12 - Dimecres 28 de NOVEMBRE de 2018

Cas d'estudi: cronologia de finals de la dinastia XVIII

CLASSE 13 - Dimecres 5 de DESEMBRE de 2018

El començament de la dinastia XIX amb Ramsés I i Sétí I

CLASSE 14 - Dimecres 12 de DESEMBRE de 2018

Ramsés II i Merenptah

CLASSE 15 - Dimecres 19 de DESEMBRE de 2018

Cas d'estudi: El final de la dinastia XIX: de Sétú II a Tausert

CLASSE 16 - Dimecres 9 de GENER de 2019

Ramsés III i els Pobles del Mar

CLASSE 17 - Dimecres 16 de GENER de 2019

Ramsés IV-VIII

CLASSE 18 - Dimecres 23 de GENER de 2019

Cas d'estudi: El final de la dinastia XX i la wHm mswt

CLASSE 19 - Dimecres 30 de GENER de 2019

Cas d'estudi: El final de la dinastia XX i la wHm mswt

CLASSE 20 - Dimecres 6 de MARÇ de 2019

Repàs històric de la transició al Tercer Període Intermedi

CLASSE 21 - Dimecres 13 de MARÇ de 2019

La dinastia XXI

CLASSE 22 - Dimecres 20 de MARÇ de 2019

La dinastia XXII i XXIII

CLASSE 23 - Dijous 21 de MARÇ de 2019

La dinastia XXIV i XXV

CLASSE 24 - Dimecres 27 de MARÇ de 2019

La dinastia XXVI

CLASSE 25 - Dijous 28 de MARÇ de 2019

Presentació de treballs: oral i escrit

Matèria:

HISTORIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC (DEL REGNE NOU A L'ÈPOCA GRECOROMANA)

Segona part:

De l'Egipte Persa a l'Egipte Grecoromà

2,5 crèdits ECTS

Prof.: Dr. Francisco Bosch Puche

De l'1 al 12 d'abril de 2019, L, M, X, J i V de 16:00 a 18:00 h. Tutories: L, M, X, J i V de 15:00 a 16:00 h., seu de l'IEPOA (Edifici MRA, portes 010 i 011)

1. La Primera Dominació Persa (Dinastia XXVII) [classes 1 i 2: 01-02/04/2019]
2. Les últimes dinasties indígenes (Dinasties XXVIII-XXX) [classe 3: 03/04/2019]
3. La Segona Dominació Persa (Dinastia XXXI)[classe 4 (primera part) : 04/04/2019]
4. La conquesta d'Alexandre el Gran i la Dinastia Argéada [classes 4 (segona part) , 5 i 6: 04-05 i 08/04/2019]
5. L'Egipte ptolemaic [classes 7, 8 i 9: 09-11/04/2019]
6. Aegyptus, província romana [classe 10: 12/04/2019]

Matèria:

QÜESTIONS DE SOCIOLOGIA I GÈNERE (VIDA, SEXUALITAT, IDENTITAT, VIOLÈNCIA)

2,5 crèdits ECTS

Prof.: Dr. Marc Orriols i Llonch

Horari: Dilluns de 16 a 18 h, del 17 de SETEMBRE de 2018 al 28 de GENER de 2019

Tutories: Dilluns de 12 a 14 h.

CLASSE 1 - DILLUNS 17 SETEMBRE 2018

Estudis de gènere i Egiptologia

CLASSE 2 - DILLUNS 1 OCTUBRE 2018

La fertilitat i l'embaràs

CLASSE 3 - DILLUNS 29 OCTUBRE 2018

El naixement

CLASSE 4 - DILLUNS 5 NOVEMBRE 2018

La concepció de la infància i la lactància

CLASSE 5 - DILLUNS 12 NOVEMBRE 2018

Els rituals de pas de la pubertat

CLASSE 6 - DILLUNS 26 NOVEMBRE 2018

La poesia eroticoamorosa

CLASSE 7 - DILLUNS 3 DESEMBRE 2018

L'home i la dona: els rols de gènere

CLASSE 8 - DILLUNS 10 DESEMBRE 2018

El matrimoni i la família

CLASSE 9 - DILLUNS 17 DESEMBRE 2018

Les relacions sexuals

CLASSE 10 - DILLUNS 7 GENER 2019

La vellesa i la mort

Materia:

HISTÒRIA SOCIAL I ECONÒMICA DE L'ANTIC EGIPTO

2,5 crèdits ECTS

Prof.: Dr. Juan Carlos Moreno García

Horari: De dilluns a divendres, del 15 al 26 d'octubre de 18 a 20h.

El curs versarà sobre l'organització de l'espai en l'Egipte faraònic, els problemes d'interpretació derivats d'un ús parcial de la cartografia ("fronteres", "sobiranes", "estats", etc.), la utilització de l'espai per grups socials diversos i les estratègies emprades per cadascun (pastors, nòmades, la pròpia monarquia faraònica, etc.). També s'abordarà l'existència de pols alternatius de poder establerts en certes zones de la Vall del Nil (especialment l'Egipte Mitjà) i com les seues estratègies persegueixen el control dels fluxos de riquesa que travessen Egipte, de vegades reconeixent l'autoritat dels faraons i en altres casos perseguint una major autonomia política. En definitiva, els continguts del curs se situen en l'encreuament entre la història social, econòmica, política i geopolítica.

PROGRAMA DE LES CLASSES:

Primera setmana (15-19 Octubre): geografia física, paisatges construïts, espais diferenciats i xarxes de circulació;

Segona setmana (22-26 Octubre): espais i poblacions, usos del territori, conflictes identitats, captura de circuits comercials.

Metodologia

El treball personal de l'alumne consistirà en:

a) Estudi.

b) Lectures obligatòries, realització de treballs i pràctiques, preparació d'exposicions a classe, exercicis de traducció i anàlisi de fonts textuais, exercicis d'interpretació de fonts iconogràfiques i arqueològiques, estudis de cas, lectura crítica de bibliografia, consulta de repertoris de fonts i dels principals instruments bibliogràfics i obres de referència de la disciplina.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes presencials teòriques i pràctiques Debats guiats, seminaris i/o activitats en grup	100	4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21
Exàmens	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21
Tipus: Supervisades			
Tutories	20	0,8	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21
Tipus: Autònomes			
Estudi Treball personal del alumne	235	9,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21

Avaluació

La qualificació final del mòdul serà la mitjana ponderada de les notes finals de les quatre matèries que el componen (en funció del seu creditatge).

HISTÒRIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC (DEL REGNE NOU A L'ÈPOCA GRECOROMANA) Primera part: Del Regne Nou a l'Època Saïta

Es realitzaran tres exàmens:

1- DIMECRES 14 de NOVEMBRE de 2018: classes 1-8 i lectures obligatòries. De 16 a 18h.

2- DIMECRES 13 de FEBRER de 2019, de 16 a 18h. El segon examen constarà de 6 preguntes, de les que una pregunta eixirà de les classes 1-8 i lectures obligatòries vinculades. Les cinc preguntes restants es relacionaran amb les classes 9-17 i les seues lectures obligatòries o materials obligatoris.

3- DIJOUS 25 d'ABRIL de 2019, de 16 a 18h. El tercer examen constarà de 6 preguntes, de les que una pregunta eixirà de les classes 1-17 i lectures obligatòries vinculades. Les cinc preguntes restants es relacionaran amb les classes 18-24 i les seues lectures obligatòries o materials obligatoris.

El primer examen valdrà un 32% de la nota total. El segon examen valdrà un 32% de la nota total. El tercer examen valdrà un 31% de la nota total.

ATENCIÓ: El dijous 25 de març, per grups de tres alumnes, s'efectuarà en classe, per mitjà de PPT i en presentació escrita (per a facilitar còpia a la resta de companys), treballs centrats en personatges històrics del període estudiat al llarg del curs. El valor de la presentació i del treball escrit suposarà un 5% sobre la nota final. Les presentacions escrites s'empraran com a material d'estudi obligatori per al tercer examen.

HISTÒRIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC (DEL REGNE NOU A L'ÉPOCA GRECOROMANA) Segonapart: De l'Egipte Persa a l'Egipte Grecoromà

-Assistència i participació a classe / comentari de lectura obligatòria [Johnson, 1974 (veure secció 5) (10%) [La lectura ha de realitzar-se amb anterioritat a l'inici del període lectiu.]

-Activitat pràctica: traducció d'un text egipci i comentari (20%) [Las instruccions per a esta activitat es detallaran el primer dia de classe i l'alumne disposarà d'una setmana per realitzar-la (data de lliurament: 8 d'abril de 2019).]

-Tutoria en xicotets grups: estudi i discussió de les titulatures reials dels Ptolomeus (20%) [El primer dia de classe s'establiran els grups per a la tutoria i s'explicarà com ha de preparar-se i com es desenrotllarà; les tutories tindran lloc al llarg de la segona setmana lectiva.]

-Examen final (50%): 2 de MAIG

QÜESTIONS DE SOCIOLOGIA I GÈNERE (VIDA, SEXUALITAT, IDENTITAT, VIOLÈNCIA)

Treball de curs: 50 % (Lliurament: DILLUNS 14 gener 2019)

Exàmens:

-Primer parcial 25 % (DILLUNS 19 novembre 2018)

-Segon parcial 25 % (DILLUNS 28 gener 2019)

HISTÒRIA SOCIAL I ECONÒMICA DE L'ANTIC EGIPTES

Consistirà en l'elaboració d'un breu treball final inspirat bé en un problema històric precís bé en la lectura i comentari d'un article significatiu. La participació activa a classe (preguntes, lectures de les obres proposades, etc.) contribuirà també a la qualificació final.

Procediment de revisió de les qualificacions

Les qualificacions dels exàmens, les proves breus o els treballs podran ser revisades en seu de tutoria personal, en les hores de tutories dels professors.

Procés de recuperació

Per aprovar el mòdul cal aprovar les quatre matèries que el componen. En cas que un alumne no superi una o més matèries, els professors fixaran les dates de les eventuais proves de recuperació o de lliurament dels eventuais treballs. Aquestes dates no seran mai posteriors a un mes des de la data de la prova o lliurament originals.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
2 exàmens	QÜESTIONS DE SOCIOLOGIA I GÈNERE: 50%	0	0	3, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 21
3 exàmens	HISTÒRIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC Primera part: Del Regne Nou a l'Època Saïta : 95%	0	0	2, 3, 4, 5, 6, 12, 13, 15, 21
Activitat pràctica: traducció d'un text egipci i comentari	HISTÒRIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC Segona part: De l'Egipte Persa a l'Egipte Grecoromà : 20%	0	0	1, 3, 4, 6, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 21
Assistència i participació en classe / comentari de lectura obligatòria	HISTÒRIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC Segona part: De l'Egipte Persa a l'Egipte Grecoromà : 10%	0	0	1, 3, 4, 6, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 21
Examen final	HISTÒRIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC Segona part: De l'Egipte Persa a l'Egipte Grecoromà : 50%	0	0	3, 4, 6, 12, 13, 14, 15
Treball de curs	QÜESTIONS DE SOCIOLOGIA I GÈNERE: 50%	0	0	1, 3, 4, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 19, 20
Treball i participació activa	HISTÒRIA SOCIAL I ECONÒMICA DE L'ANTIC EGIPTE: 100%	0	0	3, 5, 7, 8, 12, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 21
Treballs en grup	HISTÒRIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC Primera part: Del Regne Nou a l'Època Saïta : 5%	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 12, 13, 14, 15, 19, 20, 21
Tutoria en xicotets grups: estudi i discussió de les titulatures reials dels Ptolomeus	HISTÒRIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC Segona part: De l'Egipte Persa a l'Egipte Grecoromà : 20%	0	0	1, 3, 4, 6, 12, 13, 14, 15, 19, 20

Bibliografia

Matèria:

HISTÒRIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC (DEL REGNE NOU A L'ÈPOCA GRECOROMANA)

Primera part:

Del Regne Nou a l'Època Saïta

7,5 crèdits ECTS

Prof.: Dr. José Lull

Manuels de consulta:

Parra, J. M. (coord.), *El antiguo Egipto* (Madrid: Marcial Pons, 2009).

CLASSE 1 - Dimecres 12 de SETEMBRE de 2018

El Segon Període Intermediari i les dinasties tebanes del Segon Període Intermediari

Bibliografia relacionada:

Goedicke, H., *Studies about Kamose and Ahmose* (Baltimore: Halgo, 1995).

Marée, M. (ed.), *The Second Intermediate Period (Thirteenth-Seventeenth Dynasties). Current Research, Future Prospects*, OLA 192 (Lovaina: Peeters, 2010).

Ryholt, K., *The Political Situation in Egypt During the Second Intermediate Period, C. 1800-1550 B.C.* (Copenhagen: Museum Tusulanum Press, 1997).

CLASSE 2 - Dimecres 19 de SETEMBRE de 2018

L'inici de la dinastia XVIII, d'Ahmose a Tutmosis II

Bibliografia relacionada:

Al-Ayedi, A. R., *The Liberation War: The Expulsion of the Hyksos from Egypt* (Ismailia: Obelisk, 2008).

Barbotin, C., *Âhmosis et le début de la XVIIIe dynastie* (París: Pygmalion, 2008).

Goedicke, H., *Studies about Kamose and Ahmose* (Baltimore: Halgo, 1995).

CLASSE 3 - DIMECRES 26 de SETEMBRE de 2018

Hatshepsut: Gran Esposa Reial, Regent i Faraó

Bibliografia relacionada:

Roehring, K. H. et alii, *Hatshepsut, from Queen to Pharaoh* (Nueva York: MMA, 2005)

CLASSE 4 - Dimecres 3 d'OCTUBRE de 2018

Tutmosis III a Tutmosis IV

Bibliografia relacionada:

Bryan, B. M., *The Reign of Thutmose IV* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1991).

Cline, E. H. y D. **O'Connor** (eds.), *Thutmose III. A New Biography* (Ann Arbor: The University of Michigan Press, 2009).

Der Manuelian, P., *Studies in the Reign of Amenophis II* (Gerstenberg: HÄB, 1987)

Maruéjol, F., *Thoutmosis III et la corégence avec Hatchepsout* (París: Pygmalion, 2007).

Redford, D.B., *The wars in Syria and Palestine of Thutmose III*, (Leiden: Brill, 2003).

Roehring, K. H. et alii, *Hatshepsut, from Queen to Pharaoh* (Nueva York: MMA, 2005)

CLASSE 5 - DIMECRES 10 d'OCTUBRE de 2018

Amenhetep III

Bibliografia relacionada:

O'Connor D. y E.H. **Cline** (eds.), *Amenhotep III. Perspectives on His Reign* (Michigan: The University of Michigan Press, 1998).

CLASSE 6 - DIMECRES 17 d'OCTUBRE de 2018

Amenhetep III

Bibliografia relacionada:

O'Connor D. y **E.H. Cline** (eds.), *Amenhotep III. Perspectives on His Reign* (Michigan: The University of Michigan Press, 1998).

CLASSE 7 - Dimecres 24 d'OCTUBRE de 2018

Cas d'estudi: La transició política d'Amenhetep III a Amenhetep IV / Akhenaton

Obligatori:

Dodson, A., "The Coregency Conundrum", *KMT* 25:2 (2014)

Dorman, P.F. "The long coregency revisited: architectural and iconographic conundra in the tomb of Kheruef," en P.J. Brand y L. Cooper. eds., *Causing his Name to Live: studies in Egyptian epigraphy and history in memory of William J. Murnane* (Leiden, 2009).

<https://oi.uchicago.edu/sites/oi.uchicago.edu/files/uploads/shared/docs/LongCoregency.pdf>

Forbes, D. "Circumstantial evidence for an Amenhotep III/IV coregency", *KMT* 25:2 (2014)

Johnson, W.R. "Amenhotep III and Amarna: Some New Considerations," *JEA* 82 (1996).

http://faculty.uml.edu/ethan_spanier/teaching/documents/amenhotepiiiandamarna.pdf

Lull, J.: video de la conferencia "La transmisión de la realeza entre Amenhetep III y Amenhetep IV: ¿coregencia larga, corta o ninguna?". impartida en el Museo San Isidro de Madrid el 9/10/2014:

<https://www.youtube.com/watch?v=4--TdD4J230>

Lull, J.: "La transición política de Amenhetep III a Amenhetep IV / Akhenaton desde la cronología relativa y absoluta", en A. Pérez e I. Vivas (eds.), *Egiptología Ibérica en 2017. Estudios y nuevas perspectivas* (Madrid: Servicio de publicaciones de la UCLM, 2017), pp. 165-200. FOTOCOPIAS

Lull, J.: "A Chronological Perspective on the Transition from Amenhotep III to Amenhotep IV / Akhenaten", *Aula Orientalis* (2018), *en prensa*.

Martín, F. y Bedman. T. "Proof of a'Long Coregency' between Amenhotep III & Amenhotep IV found in the chapel of Vizier Amenhotep-Huy [Asasif Tomb 28] West Luxor", *KMT* 25:2 (2014)

CLASSE 8 - Dimecres 31 d'OCTUBRE de 2018

Amarna i Akhenaton

Bibliografia relacionada:

Dodson, A., *Amarna Sunrise. Egypt from Golden Age to Age of Heresy* (El Cairo: American University in Cairo Press, 2014)

Gabolde, M. *D'Akhenaton à Toutânkhamon* (París: Université Lumière Lyon 2, 1998)

Kemp, B., *The City of Akhenaten and Nefertiti. Amarna and its People*, Thames and Hudson (Londres, 2012).

Kemp, B.J., *El antiguo Egipto. Anatomía de una civilización*, Barcelona, 1992 [1989], cap. IV, pp. 331-402 (Amarna).

Laboury, D., *Akhenatón* (Madrid: La Esfera de los Libros, 2012).

CLASSE 9 - Dimecres 7 de NOVEMBRE de 2018

La diplomàcia vista a través de les cartes dels grans reis

Bibliografia relacionada:

Cohen, R., y **R. Westbrook**, *Amarna Diplomacy* (Baltimore: John Hopkins University Press, 2000)

Liverani, M., *Relaciones internacionales en el Próximo Oriente antiguo, 1600-1100 a.C.* (Barcelona: Bellaterra Arqueología, 2005).

Rainey, A. y **W.M. Scheidewind** (ed.), *The El-Amarna Correspondence, HdO 110* (Leiden: Brill, 2015)

CLASSE 11 - Dimecres 21 de NOVEMBRE de 2018

Cas d'estudi: La transició d'Akhenaton a Tutankhamon

Obligatori:

Allen, J.P. "The Amarna Succession", en P. J. Brand y L. Cooper (eds), *Causing His Name to Live: Studies in Egyptian Epigraphy and History in Memory of William J. Murnane* (Leiden / Boston, 2009)

<https://web.archive.org/web/20130701103124/http://cassian.memphis.edu/history/murnane/Allen.pdf>

Belmonte, J.A., "DNA, Wine and Eclipses: The Dakhamunzu Affaire", *Anthropological Notebooks* 19 (2013)

http://www.iac.es/proyecto/arqueoastronomia/media/SEAC2012_Proceedings_Belmonte.pdf

Dodson, A. "Amarna Sunset: the late-Amarna succession revisited" (2009)

Lull, J. Video de la conferencia "La transición política entre Akhenaton, Smenkhkara, Ankhethkeperura, Neferneferuaton y Tutankhamon". impartida en el Museo San Isidro de Madrid el 9/10/2014:

<https://www.youtube.com/watch?v=MyHt5fTqyWo>

Bibliografia relacionada:

Krauss, R., "Eine Regentin, ein könig und eine Königin zwischen dem Tod von Achenaten und der Thronbesteigung von Tutanchaten", *AoF* 34 (2007)

Gabolde, M. *D'Akhenaton à Toutankhamon* (París: Université Lumière Lyon 2, 1998)

Gabolde, M. *Toutankhamoun* (París: Pygmalion, 2015)

Santos, J. "La identidad del rey Anjetjeperura...", *Aula Orientalis* 2018/2, *en prensa*.

Silverman, D.P., **J.W. Wegner** y **J.H. Wegner**, *Akhenaten & Tutankhamun. Revolution & Restoration* (Filadelfia: University of Pennsylvania, 2006).

CLASSE 12 - Dimecres 28 de NOVEMBRE de 2018

Cas d'estudi: cronologia de finals de la dinastia XVIII

Obligatori:

Van Dijk, J., "New Evidence on the Length of the Reign of Horemheb", *JARCE* 44 (2008).

http://jacobusvandijk.nl/docs/JARCE_44.pdf

Bibliografia relacionada:

Booth, C., *Horemheb. The Forgotten Pharaoh* (Chalford: Amberley Publishing, 2009).

Van Dijk, J., "Horemheb and the Struggle for the Throne of Tutankhamun", BACE 7 (1996).

http://www.jacobusvandijk.nl/docs/BACE_7.pdf

Dodson, A. *Amarna Sunset: Nefertiti, Tutankhamun, Ay, Horemheb and the Egyptian Counter-Reformation* (El Cairo: American University Press, 2009)

Gabolde, M. *Toutankhamon* (París:Pygmalion, 2015).

CLASSE 13 - Dimecres 5 de DESEMBRE de 2018

El començament de la dinastia XIX amb Ramsès I i Seti I

Bibliografia relacionada:

Masquelier-Loorius, J., *Séthi Ier et le début de laXIXe dynastie* (París: Pygmalion, 2013).

CLASSE 14 - Dimecres 12 de DESEMBRE de 2018

Ramsés II i Merenptah

Bibliografia relacionada:

Kitchen, K.A., *Pharaoh Triumphant. The Life and Times of Ramesses II* (1982)

Obsomer, C., *Ramsès II* (París: Pygmalion, 2012).

Servajean, F., *Mérenptah et la fin de la XIXe Dynastie* (París: Pygmalion, 2014).

CLASSE 15 - Dimecres 19 de DESEMBRE de 2018

Cas d'estudio: El final de la dinastia XIX: de Seti II a Tausert

Obligatori:

Callender, V. G., "Queen Tausert and the End of Dynasty 19", SAK 32 (2004).

Lull, J. Video de la conferencia "Damnatio Memoriae, usurpación y conflicto. Turbulencias al final de la dinastía XIX", impartida dentro de las "VIII Jornadas de Egiptología" del IVDE (Instituto Valenciano de Egiptología) el 21 de mayo de 2016

https://www.youtube.com/watch?v=pmzxPAEEZD4&index=3&t=542s&list=PLL-SwiJiTUcgzijKe4BEDF_TY-D-EJ

Bibliografía relacionada:

Dodson, A., *Poisoned Legacy. The Fall of the XIXth Egyptian Dynasty* (El Cairo: American University in Cairo Press, 2010).

CLASSE 16 - Dimecres 9 de GENER de 2019

Ramsès III i els Pobles del Mar

Obligatori:

Lull, J., "De la Guerra de Troya a los Pueblos del Mar. Un posible contexto histórico", Red Cultural Universidad FinisTerae, 2018.

Bibliografia relacionada:

Cline, E. H. y D. O'Connor (eds.), *Ramesses III. The life and Times of Egypt's Last Hero* (Ann Arbor: The University of Michigan Press, 2011).

Cline, E. H., *1177 B.C.: The Year Civilization Collapsed* (Woodstock: Princeton University Press, 2014).

Dothan, T. y M. Dothan, *Los Pueblos del Mar. Tras las huellas de los filisteos* (Barcelona: Bellaterra Arqueología, 2002).

CLASSE 17 - Dimecres 16 de GENER de 2019

Ramsés IV-VIII

Bibliografía relacionada:

Peden, A. J., *The Reign of Ramesses IV* (Warminster: Aris & Phillips, 1994).

CLASSE 18 i 19 - Dimecres 23 i 30 de GENER de 2019

Cas d'estudi: El final de la dinastía XX i la wHm mswt

Obligatori:

Lull, J., "El problema de la supresión del primer sacerdote de Amón Jmnw-htp documentación y consideraciones cronológicas", *Aula Orientalis* 22 (2004).

https://www.academia.edu/3072016/El_problema_de_la_supresi%C3%B3n_del_primer_sacerdote_de_Am%C3%99

Niwinski, A. "Le passage de la XXe à la XXIIe dynastie. Chronologie et histoire politique", *BIFAO* 95 (1995)

http://www.ifao.egnet.net/bifaos/BIFAO_095/Bifao095_art_15.pdf

Wente, E.F. "The Suppression of the High Priest Amenhotep", *JNES* 25:2 (1966)

Bibliografía relacionada:

Barwik, M., *The Twilight of the Ramesside Egypt. Studies on the History of Egypt at the End of the Ramesside Period*, Varsovia: Agade, 2011.

Dodson, A., *Afterglow of Empire. Egypt from the Fall of the New Kingdom to the Saite Renaissance* (El Cairo: American University in Cairo Press, 2012)

Jansen-Winkel, K., "Das Ende des Neuen Reiches", *ZÄS* 119 (1992)

http://archiv.ub.uni-heidelberg.de/propylaeumdok/2326/1/Jansen_Winkel_Das_Ende_des_Neuen_Reiches_199

Kitchen, K. A., *The Third Intermediate Period in Egypt*, Warminster: Aris & Philips, 1986.

Lull, J., "Cuestiones en torno a la era wHm mswt a finales del reinado de Ramsés XI", *BAEDE* 15 (2005).

https://www.academia.edu/3072065/Cuestiones_en_torno_a_la_era_wHm_mswt_a_finales_del_reinado_de_Ra

Lull, J., *Los sumos sacerdotes de Amón tebanos de la wHm mswt y dinastía XXI (ca. 1083 - 945 a.C.)*, Oxford: BAR IS 1469, 2006.

Lull, J., "Algunas cuestiones cronológicas de la wHm mswt y dinastía XXI, sobre Amenhetep, Paiankhy Herihor", *Trabajos de Egiptología* 5:2 (2009)

https://www.academia.edu/3095080/Algunas_cuestiones_cronol%C3%B3gicas_de_la_wHm_mswt_y_dinast%C3%99

Morales, J.A., "The Suppression of the High Priest Amenhotep: A Suggestion to the Role of Pahnese", *GM* 181 (2001)

https://www.academia.edu/286982/The_Suppression_of_the_High_Priest_Amenhotep_A_Suggestion_to_the_R

Peet, T.E. "The Supposed Revolution of the High-Priest Amenhotpe under Ramesses IX", *JEA* 12 (1926)

http://www.jstor.org/stable/3854394?seq=1#page_scan_tab_contents (accesible desde UAB)

CLASSE 20 - Dimecres 6 de MARÇ de 2019

Repàs històric de la transició al Tercer Període Intermediari

CLASSE 21 - Dimecres 13 de MARÇ de 2019

La dinastia XXI

Bibliografia relacionada:

Dodson, A., "The Transition between the 21st and 22nd Dynasties Revisited", en *The Libyan Period in Egypt. Historical and Cultural Studies into the 21st - 24th Dynasties: Proceedings of a Conference at Leiden University, 25-27 October 2007* (Lovaina: Peeters, 2009).

https://www.academia.edu/8205999/The_Transition_between_the_21st_and_22nd_Dynasties_Revisited

Kitchen, K. A., *The Third Intermediate Period in Egypt*, Warminster: Aris & Philips, 1986.

Lull, J., *Los sumos sacerdotes de Amón tebanos de la wHm mswt y dinastía XXI (ca. 1083 - 945 a.C.)*, Oxford: BAR IS 1469, 2006.

Lull, J. "Psusennes, primer sacerdote de Amón, y Psusennes II, rey de Egipto: genealogía, documentación y problemas", *Aula Orientalis* 24 (2006)

https://www.academia.edu/3072101/Psusennes_primer_sacerdote_de_Am%C3%B3n_y_Psusennes_II_rey_de

Lull, J. "Los orígenes de los reyes tanitas Smendes, Neferkara Amenemnesu y la dama *nt-Jmnw en la dinastía XXI", *BAEDE* 43 (2007)

https://www.academia.edu/3072141/Los_or%C3%ADgenes_de_los_reyes_tanitas_Smendes_Neferkara_Amene

Niwinski, A. "Le passage de la XXe à la XXIIe dynastie. Chronologie et histoire politique", *BIFAO* 95 (1995)

http://www.ifao.egnet.net/bifaos/BIFAO_095/Bifao095_art_15.pdf

CLASSE 22 - Dilluns 20 de MARÇ de 2019

Les dinasties XXII i XXIII

Bibliografia relacionada:

Aston, D.A., "Takeloth II. A King of the Herakleopolitan / Theban Twenty-Third Dynasty Revisited: The Chronology of Dynasties 22 and 23", en **Broekman** y **Demarée** (eds.), *The Libyan Period in Egypt. Historical and Cultural Studies into the 21st - 24th Dynasties: Proceedings of a Conference at Leiden University, 25-27 October 2007* (Lovaina: Peeters, 2009).

Broekman, G.P.F., "Takeloth III and the End of the 23rd Dynasty", en **Broekman** y **Demarée** (eds.), *The Libyan Period in Egypt. Historical and Cultural Studies into the 21st - 24th Dynasties: Proceedings of a Conference at Leiden University, 25-27 October 2007* (Lovaina: Peeters, 2009).

Kitchen, K. A., *The Third Intermediate Period in Egypt*, Warminster: Aris & Philips, 1986.

Lull, J., "La identidad de la XXIII dinastía egipcia", *BAEDE* 12 (2002).

CLASSE 23 - Dijous 21 de MARÇ de 2019

Les dinasties XXIV i XXV

Bibliografía relacionada:

Kitchen, K. A., *The Third Intermediate Period in Egypt*, Warminster: Aris & Philips, 1986.

Morkot, R.G., *The Black Pharaohs*, 2000.

CLASSE 24 - Dimecres 27 de MARÇ de 2019

La dinastia XXVI

Bibliografía relacionada:

Perdu, O., "De Stéphinatès à Néchao ou les débuts de la XXVIe dynastie", *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 146 année, N. 4, 2002

Matèria:

HISTÒRIA DE L'EGIPTE FARAÒNIC (DEL REGNE NOU A L'ÈPOCA GRECOROMANA)

Segona part:

De l'Egipte Persa a l'Egipte Grecoromà

2,5 crèdits ECTS

Prof.: Dr. Francisco Bosch Puche

a) BÁSICA

Baines, J. y Málek, J., *Atlas cultural de Egipto. Dioses, templos y faraones*, Barcelona: Folio, 2000 (ed. orig. Oxford: Phaidon, 1980).

Bosch Puche, F., La ocupación macedónica y la Dinastía Lágida. Impacto político, económico y social, *Trabajos de Egiptología - Papers on Ancient Egypt* 8, en prensa.

Bowman, A.K., *Egypt after the Pharaohs, 332 BC - AD 622: From Alexander to the Arab Conquest*, Londres: British Museum Publications, 1986.

Bresciani, E., La satrapia d'Egitto, *Studi Classici e Orientali* 7, 1958, pp. 132-188.

Bresciani, E., The Persian Occupation of Egypt, en: Gershevitch, I. (ed.), *The Cambridge History of Iran*, vol. II: *The Median and Achaemenian Periods*, Cambridge - Londres - Nueva York - New Rochelle - Melbourne - Sydney: Cambridge University Press, 1985, cap. 9, pp. 502-528.

Herodotus, [*The Persian Wars*], vol. I: *Books I-II* (Trad. A.D. Godley) (Loeb Classical Library [117], Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press y Londres: W. Heinemann, 1920 (edició bilingüe grec-anglès). (Traducció espanyola: Biblioteca Clásica Gredos 3; Edició bilingüe grec-català: Col·lecció Bernat Metge 324.)

Hölbl, G., *A History of the Ptolemaic Empire*, Londres - Nueva York: Routledge, 2001 (ed. orig. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft, 1994).

Lloyd, A.B., *Herodotus, Book II*, 3 vols. [vol. I: *Introduction*, vol. II: *Commentary 1-98* y vol. III: *Commentary 99-182*](Études préliminaires aux religions orientales dans l'Empire romain 43), Leiden: E.J. Brill, 1975, 1976 y 1988.

Lloyd, A.B., The Late Period (664-332 BC) y The Ptolemaic Period (332-30 BC), en: Shaw, I. (ed.), *The Oxford History of Ancient Egypt*, Oxford: Oxford University Press, 2000, caps. 13 y 14, pp. 369-394 y 395-421, respectivamente (ed. española Madrid: La Esfera de los Libros, 2007).

Lloyd, A.B. (ed.), *A Companion to Ancient Egypt*, 2 vols., Chichester: Wiley-Blackwell, 2010 (distintos capítulos).

Peacock, D., The Roman Period (30 BC - AD 311), en: Shaw, I. (ed.), *The Oxford History of Ancient Egypt*, Oxford: Oxford University Press, 2000, cap. 15, pp. 422-445 (ed. española Madrid: La Esfera de los Libros, 2007).

Riggs, Ch. (ed.), *The Oxford Handbook of Roman Egypt*, Oxford: Oxford University Press, 2012.

Serrano Delgado, J.M., La Baja Época, en: Parra, J.M. (coord.), *El antiguo Egipto. Sociedad, economía, política*, Madrid: Marcial Pons, 2009, cap. 10, pp. 463-493.

b) COMPLEMENTÀRIA

Agut-Labordère, D., Le sens du *Décret de Cambyse*, *Transeuphratène* 29, 2005, pp. 9-16.

Agut-Labordère, D., Darius législateur et les sages de l'Égypte: un addendum au Livre des Ordonnances, *CRIPEL* 28, 2009, pp. 353-358.

Alexandria and Alexandrianism: Papers Delivered at a Symposium Organized by the J. Paul Getty Museum and the Getty Center for the History of Art and the Humanities and Held at the Museum, April 22-25, 1993, Malibú: J. Paul Getty Museum, 1996.

Alston, R., *Soldier and Society in Roman Egypt: A Social History*, Londres - Nueva York: Routledge, 1995.

Arnold, D., *Temples of the Last Pharaohs*, Nueva York - Oxford: Oxford University Press, 1999.

Ballet, P., *La Vie quotidienne à Alexandrie, 331-30 avant J.-C.*, París: Hachette Littératures, 1999.

Bagnall, R.S. y Frier, B.W., *The Demography of Roman Egypt* (Cambridge Studies in Population, Economy, and Society in Past Time 23), Cambridge: Cambridge University Press, 1994.

Bagnall, R.S. y Rathbone, D.W. (eds.), *Egypt from Alexander to the Copts: An Archaeological and Historical Guide*, Londres: British Museum Press, 2004.

Bell, H.I., *Cults and Creeds in Graeco-Roman Egypt. Being the Forwood Lectures for 1952*, New York: Philosophical Library, 1953.

Blöbaum, A.I., "Denn ich bin ein König, der die Maat liebt". *Herrscherlegitimation im spätzeitlichen Ägypten. Eine vergleichende Untersuchung der Phraseologie in den offiziellen Königsinschriften vom Beginn der 25. Dynastie bis zum Ende der makedonischen Herrschaft* (Aegyptiaca Monasteriensia 4), Aquisgrán: Shaker, 2006.

Bonacasa, N. i Di Vita, A. (ed.), *Alessandria e il mondo ellenistico-romano. Studi in onore di Achille Adriani*, 3 vols. (Studi e Materiali 4-6), Roma: "L'ERMA" di Bretschneider, 1983-1984.

Bowman, A.K., Egypt, en: Bowman, A.K.; Champlin, E. y Lintott, A. (eds.), *The Cambridge Ancient History, Second Edition*, vol. X: *The Augustan Empire, 43 B.C. - A.D. 69*, Cambridge: Cambridge University Press, 1996, cap. 14b, pp. 676-702.

Briant, P., Ethno-classe dominante et populations soumises dans l'Empire achéménide: le cas de l'Égypte, en: Kuhrt, A. y Sancisi-Weerdenburg, H. (eds.), *Method and Theory. Proceedings of the London 1985 Achaemenid History Workshop* (Achaemenid History 3), Leiden: Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten, 1988, pp. 137-173.

Briant, P., *Histoire de l'Empire perse. De Cyrus à Alexandre*, París: Fayard, 1996.

Briant, P. y Chauveau, F. (eds.), *Organisation des pouvoirs et contacts culturels dans les pays de l'empire achéménide. Actes du colloque organisé au Collège de France par la « Chaire d'histoire et civilisation du monde achéménide et de l'empire d'Alexandre » et le « Réseau international d'études et de recherches achéménides »* (GDR 2538 CNRS), 9-10 novembre 2007 (Persika 14), Paris: de Boccard, 2009.

Bringmann, K., The King as Benefactor: Some Remarks on Ideal Kingship in the Age of Hellenism, en: Bulloch, A.; Gruen, E.S.; Long, A.A. y Stewart, A. (eds.), *Images and Ideologies: Self-definition in the Hellenistic World* (Hellenistic Culture and Society 12), Berkeley - Los Angeles - Londres: University of California Press, 1993, pp. 7-24.

Capponi, L., *Roman Egypt*, Londres: Bristol Classical Press, 2011.

Chauveau, M., Rhakôtis et la fondation d'Alexandrie, *Égypte. Afrique et Orient* 24, 2001, pp. 13-16.

Chauveau, M., Les égyptiens face à leur passé de Cambyse à Auguste, en: Barstad, H.M. y Briant, P. (eds.), *The Past in the Past: Concepts of Past Reality in Ancient Near Eastern and Early Greek Thought*, Oslo: The Institute for Comparative Research in Human Culture - Novus Press, 2009, pp. 79-89.

Depuydt, L., New Date for the Second Persian Conquest, End of Pharaonic and Manethonian Egypt: 340/38 B.C.E., *JEGH* 3, 2010, pp. 191-230.

Devauchelle, D., Le sentiment anti-perses chez les anciens Égyptiens, *Transeuphratène* 9, 1995, pp. 67-80.

Devauchelle, D., Réflexions sur les documents égyptiens datés de la Deuxième Domination perse, *Transeuphratène* 10, 1995, pp. 35-43.

Dodson, A., Rituals Related to Animal Cults, en: Dieleman, J.; Wendrich, W. y Froom, E., (ed.), *UCLA Encyclopedia of Egyptology [UEE]*, Los Angeles, 2009.

<http://repositories.cdlib.org/nelc/uee/1027> (Version 1, July 2009)

Fitzenreiter, M., *Tierkulte im pharaonischen Ägypten* (Ägyptologie und Kulturwissenschaft 5), München: Wilhelm Fink, 2013.

Frankfurter, D., *Religion in Roman Egypt: Assimilation and Resistance*, Princeton: Princeton University Press, 1998.

Fraser, P.M., *Ptolemaic Alexandria*, 3 vols., Oxford: Clarendon Press, 1972.

Gorre, G., *Les relations du clergé égyptien et des Lagides d'après les sources privées* (Studia Hellenistica 45), Lovaina: Peeters, 2009.

Gorre, G., 'Nectanébo-le-Faucon' et la dynastie Lagide, *AncSoc* 39, 2009, pp. 55-69.

Gozzoli, R.B., *The Writing of History in Ancient Egypt during the First Millennium BC (ca. 1070-180 BC). Trends and Perspectives* (Egyptology 5), Londres: Golden House, 2006.

Grenier, J.-C., *Les titulatures des empereurs romains dans les documents en langue égyptienne* (Papyrologica Bruxellensia 22), Bruselas: Fondation Égyptologique Reine Élisabeth, 1989.

Herklotz, F., *Prinzeps und Pharao. Der Kult des Augustus in Ägypten* (Oikumene, Studien zur antiken Weltgeschichte 4), Frankfurt: Antike, 2007.

Hölbl, G., *Altägypten im Römischen Reich. Der römische Pharao und seine Tempel*, 3 vols., Maguncia: Philipp von Zabern, 2000-2005.

Huss, W., *Der makedonische König und die ägyptischen Priester. Studien zur Geschichte des ptolemäischen Ägypten* (Historia. Einzelschriften 85), Stuttgart: Franz Steiner, 1994.

Huss, W., *Ägypten in hellenistischer Zeit, 332-30 v. Chr.*, München: C.H. Beck, 2001.

Johnson, J.H., The Demotic Chronicle as an Historical Source, *Enchoria* 4, 1974, pp. 1-17.

(https://www.academia.edu/12672407/Demotic_Chronicle_as_an_Historical_Source_Enchoria_4)

Kienitz, F.K., *Die politische Geschichte Ägyptens vom 7. bis zum 4. Jahrhundert vor der Zeitwende*, Berlin: Akademie, 1953.

Koenen, L., The Ptolemaic King as a Religious Figure, en: Bulloch, A.; Gruen, E.S.; Long, A.A. y Stewart, A. (eds.), *Images and Ideologies: Self-definition in the Hellenistic World* (Hellenistic Culture and Society 12), Berkeley - Los Angeles - Londres: University of California Press, 1993, pp. 25-115.

Klotz, D., Persian Period, en: Grajetzki, W. i Wendrich, W. (ed.), *UCLA Encyclopedia of Egyptology [UEE]*, Los Angeles, 2015.

<http://digital2.library.ucla.edu/viewItem.do?ark=21198/zz002k45rq> (Version 1, September 2015)

La gloire d'Alexandrie. Exposition. Paris - Musée du Petit Palais, 7 mai - 26 juillet 1998, Paris: Musées de la Ville de Paris - Association Française d'Action Artistique, 1998.

Lançon, B. y Schwentzel, Gh.-G., *L'Égypte hellénistique et romaine* (Histoire 128), París: Nathan, 1999.

Legras, B., *L'Égypte grecque et romaine* (Collection U. Histoire), París: Armand Colin, 2004.

Lewis, N., *Life in Egypt under Roman Rule*, Oxford: Clarendon Press, 1983.

Lloyd, A.B., The Inscription of Udjahorresnet: A Collaborator's Testament, *JEA* 68, 1982, pp. 166-180.

Lloyd, A.B., Nationalist Propaganda in Ptolemaic Egypt, *Historia* 31, 1982, pp. 33-55.

Lloyd, A.B., The Late Period, 664-323 BC, en: Trigger, B.G.; Kemp, B.J.; O'Connor, D. y Lloyd, A.B. (eds.), *Ancient Egypt: A Social History*, Cambridge: Cambridge University Press, 1983, cap. 4, pp. 279-348.

Lloyd, A.B., Egypt, 404-332 B.C., en: Lewis, D.M.; Boardman, J.; Hornblower, S. y Ostwald, M. (eds.), *The Cambridge Ancient History, Second Edition*, vol. VI: *The Fourth Century B.C.*, Cambridge: Cambridge University Press, 1994, cap. 8e, pp. 337-360.

Manning, J.G., *The Last Pharaohs: Egypt under the Ptolemies, 305-30 BC*, Princeton - Oxford: Princeton University Press, 2010.

Milne, J.G., *A History of Egypt under Roman Rule* (A History of Egypt 5), Londres: Methuen & Co., 1924 (3ª ed. rev. y aum.).

McKechie, P. y Cromwell, J. (eds.), *Ptolemy I and the Transformation of Egypt, 404-282 BCE* (Mnemosyne, Supplements 415), Leiden - Boston: Brill, 2018.

Montserrat, D., *Sex and Society in Graeco-Roman Egypt*, Londres: Kegan Paul International 1996.

Moyer, I.S., Egyptian History in the Classical Historiographers, en: Grajetzki, W. y Wendrich, W. (eds.), *UCLA Encyclopedia of Egyptology [UEE]*, Los Angeles, 2014.

<http://digital2.library.ucla.edu/viewItem.do?ark=21198/zz002hwc3t> (Version 1, May 2014)

Myśliwiec, K., *The Twilight of Ancient Egypt, First Millennium B.C.E.*, Ithaca - Londres: Cornell University Press, 2000 (ed. orig. Varsovia: Wydawnictwo Naukowe, 1993; ed. alemana: Maguncia: Philipp von Zabern, 1998).

Pfeiffer, S. (ed.), *Ägypten unter fremden Herrschern zwischen persischer Satrapie und römischer Provinz* (Oikumene, Studien zur antiken Weltgeschichte 3), Frankfurt: Antike, 2007.

Pfeiffer, S., *Herrscher- und Dynastiekulte im Ptolemäerreich: Systematik und Einordnung der Kultformen* (MBPAR 98), München: C.H. Beck, 2008.

Pfeiffer, S., *Derrömische Kaiser und das Land am Nil. Kaiserverehrung und Kaiserkult in Alexandria und Ägypten von Augustus bis Caracalla (30 v. Chr. - 217 n. Chr.)* (Historia. Einzelschriften 212), Stuttgart: Franz Steiner, 2010.

Pfeiffer, S., Egypt and Greece Before Alexander, en: Grajetzki, W. y Wendrich, W. (eds.), *UCLA Encyclopedia of Egyptology [UEE]*, Los Angeles, 2013.

<http://digital2.library.ucla.edu/viewItem.do?ark=21198/zz002hj251> (Version 1, November 2013)

Pfeiffer, S., *Griechische und lateinische Inschriften zum Ptolemäerreich und zur römischen Provinz Aegyptus* (Einführungen und Quellentexte zur Ägyptologie 9), Berlín: Lit, 2015.

Pfeiffer, S., *Die Ptolemäer*, Stuttgart: W. Kohlhammer, 2017.

Pomeroy, S.B., *Women in Hellenistic Egypt from Alexander to Cleopatra*, Nueva York: Schocken Books, 1984.

Posener, G., *La Première Domination perse en Égypte. Recueil d'inscriptions hiéroglyphiques* (BdE 11), El Cairo: IFAO, 1936.

Quack, J.F., Zum Datum der persischen Eroberung Ägyptens unter Kambyses, *JEGH* 4, 2011, pp. 228-246.

Ray, J.D., Egypt: Dependence and Independence (425-343 B.C.), en: Sancisi-Weerdenburg, H. (ed.), *Sources, Structures and Synthesis. Proceedings of the Groningen 1983 Achaemenid History Workshop* (Achaemenid History 1), Leiden: Nederlands Instituut voor het Nabije Oosten, 1987, pp. 79-95.

Ray, J.D., Egypt 525-404 B.C., en: Boardman, J.; Hammond, N.G.L.; Lewis, D.M. y Ostwald, M. (eds.), *The Cambridge Ancient History, Second Edition*, vol. IV: *Persia, Greece and the Western Mediterranean c. 525 to 479 B.C.*, Cambridge: Cambridge University Press, 1988, cap. 3g, pp. 254-286.

Ruzicka, S., *Trouble in the West: Egypt and the Persian Empire, 525-332 BCE*, Oxford - Nova York: Oxford University Press, 2012.

Sales, J.d.C., *Ideologia e propagandareal no Egpto ptolomaico (305-30 a.C.)*, Lisboa: Fundação Calouste Gulbenkian, 2005.

Schäfer, D., *Makedonische Pharaonen und hieroglyphische Stelen. Historische Untersuchungen zur Satrapenstele und verwandten Denkmälern* (Studia Hellenistica 50), Lovaina - París - Walpole: Peeters, 2011.

Serrano Delgado, J.M., La titulación real de los faraones persas, a: Cervelló Autuori, J. y Quevedo-Álvarez, A.J. (eds.), *...ir a buscar leña. Estudios dedicados al Prof. Jesús López* (Aula Ægyptiaca-Studia 2), Barcelona: Aula Ægyptiaca, 2001, pp. 175-184.

Serrano Delgado, J.M., Cambyses in Sais: Political and Religious Context in Achaemenid Egypt, *CdE* 79/157-158, 2004, pp. 31-52.

Sternberg-el Hotabi, H., *Ägypter und Perser. Eine Begegnung zwischen Anpassung und Widerstand* (AIDA 4), Rahden, Westf.: Marie Leidorf, 2016.

Sternberg-el Hotabi, H., *Quellentexte zur Geschichte der ersten und zweiten Perserzeit in Ägypten* (Einführungen und Quellentexte zur Ägyptologie 11), Berlín: Lit, 2017.

Thompson, D.J., *Memphis under the Ptolemies*, Princeton: Princeton University Press, 2012 (2ª ed. rev.).

Thompson, D.J., Egypt, 146-31 B.C., en: Crook, J.A.; Lintott, A. y Rawson, E. (eds.): *The Cambridge Ancient History. Second Edition*, vol. IX: *The Last Age of the Roman Republic, 146-43 B.C.*, Cambridge: Cambridge University Press, 1994, cap. 8c, pp. 310-326.

Vittman, G., *Ägypten und die Fremden im ersten vorchristlichen Jahrtausend* (Kulturgeschichte der antiken Welt 97), Maguncia: Philipp von Zabern, 2003.

Von Beckerath, J., *Handbuch der ägyptischen Königsnamen* (MÄS49), Maguncia: Philipp von Zabern, 1999 (2ª ed. rev. y aum.).

Walbank, F.W.; Astin, A.E.; Frederiksen, M.W. y Ogilvie, R.M. (eds.): *The Cambridge Ancient History. Second Edition*, vol. VII, parte I: *The Hellenistic World*, Cambridge: Cambridge University Press, 1984.

Weber, G. (ed.), *Alexandria und das ptolemäische Ägypten. Kulturbegegnungen in hellenistischer Zeit*, B

Matèria:

QÜESTIONS DE SOCIOLOGIA I GÈNERE (VIDA, SEXUALITAT, IDENTITAT, VIOLÈNCIA)

2,5 crèdits ECTS

Prof.: Dr. Marc Orrriols i Llonch

Bibliografia general de l'assignatura:

Blackman, W.S., *The Fellāhīn of Upper Egypt*, Londres - Bombay - Sidney, 1927.

Donadoni, S. (ed.), *L'uomo egiziano*, Roma, 1990 [trad. castellana: *El hombre egipcio*, Madrid, 1991].

Graves-Brown, C. (ed.), *Sex and Gender in Ancient Egypt. 'Don Your Wig for a Joyful Hour'*, Swansea, 2008.

Frood, E., *Social Structure and Daily Life: Pharaonic*, en: Lloyd, A.B. (ed.), *A Companion to Ancient Egypt*, vol. 1, Oxford, 2010, pp. 469-490.

www.academia.edu/1915189/Social_structure_and_daily_life_pharaonic_in_A_companion_to_ancient_Egypt

Janssen, R.M. y Janssen, J.J., *Growing up in Ancient Egypt*, Londres, 1990.

Janssen, R.M. y Janssen, J.J., *Getting old in Ancient Egypt*, Londres, 1996.

Meskeel, L., *Archaeologies of Social Life. Age, Sex, Class et cetera in Ancient Egypt*, Londres, 1999.

Meskeel, L., *Cycles of Life and Death. Narrative homology and archaeological realities*, *World Archaeology* 31, 2000, pp. 423-441.

www.academia.edu/10706492/Cycles_of_life_and_death_narrative_homology_and_archaeological_realities

Meskeel, L., *Private Life in New Kingdom Egypt*, Princeton, 2002.

Meskeel, L., *Object Worlds in Ancient Egypt: Material Biographies Past and Present*, Oxford, 2004.

Szpakowska, K., *Daily Life in Ancient Egypt. Recreating Lahun*, Oxford, 2008.

Vernus, P., *Affaires et scandales sous les Ramsès. La crise des valeurs dans l'Égypte du Nouvel Empire*, París, 1993.

CLASSE 1 - DILLUNS 17 SETEMBRE 2018

Estudis de gènere i Egiptologia

Bibliografia obligatòria:

Sweeney, D., *Sex and Gender*, en: Frood, E. y Wendrich, W. (eds.), *UCLA Encyclopedia of Egyptology*, Los Angeles, 2011. <http://escholarship.org/uc/item/3rv0t4np>

EVALUACIÓN comentario de un artículo (Entrega el primer día de clase)

Bibliografia relacionada:

Ambridge, L.J., Searching History: The Non-Elite in Ancient Egypt, *History Compass* 5/2, 2007, pp. 632-645.

https://www.academia.edu/419695/Searching_History_The_NonElite_In_Ancient_Egypt

Baines, J., Society, Morality, and Religious Practice, en: Shafer, B. (ed.), *Religion in Ancient Egypt. Gods, Myths, and Personal Practice*, Londres, 1991, pp. 123-165.

Graves-Brown, C. (ed.), *Sex and Gender in Ancient Egypt. 'Don Your Wig for a Joyful Hour'*, Swansea, 2008, introducción.

Johnson, M., *Archaeological Theory. An Introduction*, Malden - Oxford: Blackwell Publishing, 1999 [trad. Castellana: *Teoría arqueológica. Una introducción.*, Barcelona: Ariel, 2000], capítulo 8 (Arqueología y género).

Lords, K., The Importance of Gender Studies for Predynastic Egypt: A Case Study of Cemetery N7000 at Naga-ed-Deir, *UCLA Center for the Study of Women*, 2008. <http://escholarship.org/uc/item/1070z066>

Meskel, L., Engendering Egypt, en: Wyke, M. (ed.), *Gender and the Body in the Ancient Mediterranean*, Oxford, 1998, pp. 173-178.

Meskel, L., *Archaeologies of Social Life. Age, Sex, Class et cetera in Ancient Egypt*, Londres, 1999, capítulo 2.

Meskel, L., *Private Life in New Kingdom Egypt*, Princeton, 2002, capítulo 1.

Robins, G., *Women in Ancient Egypt*, Londres, 1993 [trad. castellana: *Las mujeres en el antiguo Egipto*, Madrid, 1996], introducción.

Wilfong, T.G., Gender and sexuality, en: Wilkinson, T. (ed.), *The Egyptian World*, Londres - Nueva York, 2007, pp. 205-217.

Wilfong, T.G., Gender in Ancient Egypt, en: Wendrich, W. (ed.), *Egyptian Archaeology*, Malden, 2010, pp. 164-179.

CLASSE 2- DILLUNS 1 OCTUBRE 2018

La fertilitat i l'embaràs

Bibliografia obligatòria:

Marshall, A., Égypte ancienne. De l'efficacité des tests de grossesse, *Archéologia* 538, 2015, pp. 62-65.

www.academia.edu/20059207/De_lefficacit%C3%A9_des_tests_de_grossesse_en_Egypte_ancienne

Bibliografia relacionada:

Adam, S., La femme enceinte dans les papyrus, *Anagennesis* 3, 1983, pp. 9-19.

Cole, D., Obstetrics for Women in Ancient Egypt, *DE* 5, 1986, pp. 27-33.

Desroches-Noblecourt, C., Pots anthropomorphes et recettes magico-médicales dans l'Égypte ancienne, *RdÉ* 9, 1952, pp. 49-67.

Ghalioungui, P., Khalil S. y Ammar, A.R., On an ancient Egyptian method of diagnosing pregnancy and determining foetal sex, *Medical History* 7, 1963, pp. 12-46.

Güter, J., Contraception en Égypte ancienne, *BIFAO* 101, 2001, pp. 221-236.

www.ifao.egnet.net/bifao/101/

Jonckheere, F., La durée de la gestation d'après les textes égyptiens, *CdÉ* 30, 1955, pp. 19-45.

Jean, R.A. y Loyrette, A.M., *La mère, l'enfant et le lait en Égypte Ancienne*, Paris, 2010.

Manniche, L., In the Womb, *BACE* 17, 2006, pp. 97-112.

Marshall, A., *Maternité et petite enfance en Égypte Ancienne*, Monaco, 2015, pp. 23-68.

Robins, G., Women and Children in Peril: Pregnancy, Birth and Infant Mortality in Ancient Egypt, *KMT: A Modern Journal of Ancient Egypt* 5/4, 1994-1995, pp. 24-35.

Sauneron, S., Les «dix mois» précédant la naissance (Esna 300, 2 et 302, 14), *BIFAO* 58, 1959, pp. 33-34.

<http://www.ifao.egnet.net/bifao/58/>

Sauneron, S., À propos d'un pronostic de naissance (pap. de Berlin 3.038, V° II, 2-5), *BIFAO* 60, 1960, pp. 29-30.

<http://www.ifao.egnet.net/bifao/60/>

Spieser, C., Femmes et divinités enceintes dans l'Égypte du Nouvel Empire, en: Dasen, V. (ed.), *Naissance et petite enfance dans l'Antiquité* (OBO 203), Friburgo, 2004, pp. 55-70.

CLASSE 3 - DILLUNS 29 OCTUBRE 2018

El naixement

Bibliografia obligatòria:

Wegner, J., A Decorated Birth-Brick from South Abydos: New Evidence on Childbirth and Birth Magic in the Middle Kingdom, en: Silverman, D.P., Simpson, W.K., y Wegner, J. (eds.), *Archaism and Innovation: Studies in the Culture of Middle Kingdom Egypt*, New Haven - Philadelphia, 2009, 447-496.

www.academia.edu/894376/A_Decorated_Birth_Brick_from_South_Abydos_New_Evidence_on_Childbirth_and

Bibliografia relacionada:

Altenmüller, H., *Die Apotropaia und die Götter Mittelägyptens; eine typologische und religionsgeschichtliche Untersuchung der sogenannten "Zaubermesser" des Mittleren Reichs*, Munich, 1965.

Aufrère, S.H., Le hiéroglyphe du crible à grain et la métaphore désignant le nouveau-né dans l'Égypte ancienne, en: Grimal, N., Kamel, A., y May-Sheikholeslami, C. (eds.), *Hommages a Fayza Haikal*, *BdE* 138, 2003, pp. 17-27.

Arnette, M.L., Purification du post-partum et rites des relevailles dans l'Égypte ancienne, *BIFAO* 114, 2015.

Baines, Egyptian Twins, *Orientalia* 54, 1985, pp. 461-482.

Brunner, H., *Die Geburt des Gottkönigs, Studien zur Überlieferung eines Altägyptischen Mythos* (ÄA10), Wiesbaden, 1964.

Crum, W.E., Bricks as Birth-Stool, *JEA* 28, 1942, p. 69.

Erman, A., *Zaubersprüche für Mutter und Kind aus dem Papyrus 3027 des Berliner Museums* (APAW 1), Berlin, 1901.

ia600708.us.archive.org/24/items/39002086410355.med.yale.edu/39002086410355.med.yale.edu.pdf

Frankfort, H., A Note on the Lady of Birth, *JNES* 3, 1944, pp. 198-200.

Goedicke, H., Rudjedet's Delivery, *VA* 1, 1985, pp. 19-26.

Janssen, R.M. y Janssen, J.J., *Growing up in Ancient Egypt*, Londres, 1990.

- Jean, R.A., y Loyrette, A.M., *La mère, l'enfant et le lait en Égypte Ancienne*, Paris, 2010.
- Koltsida, A., Birth-bed, sitting place, erotic corner or domestic altar? A Study of the so-called "elevated bed" in Deir el-Medina houses, *SAK* 35, 2006, pp. 165-174.
- Marshall, A., *Maternité et petite enfance en Égypte Ancienne*, Monaco, 2015, pp. 69-117.
- Pillet, M., Les scènes de naissance et de circoncision, *ASAE* 52, 1952, pp. 77-104.
- Pinch. G., Childbirth and Female Figurines at Deir el-Medina and el-'Amarna, *Orientalia* 52, 1983, pp. 405-414.
- Posener, G., Sur l'attribution d'un nom à un enfant, *RdÉ* 22, 1977, 204-205.
- Roberson, J., The Early History of "New Kingdom" Netherworld Iconography: A Late Middle Kingdom Apotropaic Wand Reconsidered, en: Silverman, D.P.; Simpson, W.K.; y Wegner, J., *Archaism and Innovation: Studies in the Culture of Middle Kingdom Egypt*, New Haven - Filadelfia, 2009, pp. 427-445.
- Robins, G., Women and Children in Peril: Pregnancy, Birth and Infant Mortality in Ancient Egypt, *KMT: A Modern Journal of Ancient Egypt* 5/4, 1994-1995, pp. 24-35.
- Roth, A.M., y Roehrig, C.H., Magical Bricks and the Bricks of Birth, *JEA* 88, 2002, pp. 121-139.
- Roth, A.M., The psS-*kf* and the Opening of the Mouth Ceremony: A Ritual Birth and Rebirth, *JEA* 78, 1992, pp. 113-147.
- Scalf, F., Magical bricks in the Oriental Institute Museum of the University of Chicago, *SAK* 38, 2009, pp. 275-295.
- Schulman, A.R., A Birth Scene (?) from Memphis, *JARCE* 22, 1985, pp. 97-103.
- Teeter, E., *Baked Clay Figurines and Votive Beds from Medinet Habu (OIP 133)*, Chicago, 2010.
- oi.uchicago.edu/research/publications/oip/oip-133-baked-clay-figurines-and-votive-beds-medinet-habu
- Wegner, J., A decorated birth-brick from South Abydos, *JEA* 21, 2002, pp. 3-4.

CLASSE 4 - DILLUNS 5 NOVEMBRE 2018

La concepció de la infància i la lactància

Bibliografia obligatòria:

Marshall, A., The nurture of children in ancient Egypt, *GM* 247, 2015, p. 51-62.

www.academia.edu/23958935/The_nurture_of_children_in_ancient_Egypt_GM_247_pp_51-62

Bibliografia relacionada:

Borrego Gallardo, F.L., *Las escenas de amamantamiento en los complejos funerarios regios del Reino Antiguo. Una aproximación Semiológica (Biblioteca Aegyptiaca Hispanica 2)*, Cuenca, 2010.

Desroches Noblecourt, C., Pots anthropomorphes et recettes magico-médicales dans l'Égypte Ancienne, *RdÉ* 9, 1952, pp. 49-67.

Dunand, F., Les enfants et la mort en Égypte, en: Dasen, V. (ed.), *Naissance et petite enfance dans l'antiquité. Actes du colloque de Fribourg, 28 novembre-1er décembre 2001 (OBO 203)*, Friburgo, 2004, pp. 13-32.

Durisch, N. y Feucht, E., Das Kind im Alten Ägypten: Die Stellung des Kindes in Familie und Gesellschaft nach altägyptischen Texten und Darstellungen, *RdÉ* 48, 1997, pp. 292-296.

Eyre, C., Children and Literature in Pharaonic Egypt, en: Collier, M. y Snape, S. (eds.), *Ramesside Studies in Honour of K.A. Kitchen*, Bolton, 2011, pp. 177-187.

Harrington, N., Children and Dead in New Kingdom Egypt, en: Stevenson A. y Mairs, R. (eds.), *Current Research in Egyptology 2005: Proceedings of the Sixth Annual Symposium*, Oxford, 2007, pp. 52-65.

www.academia.edu/1334134/Children_and_the_Dead_in_New_Kingdom_Egypt

Janssen, R.M. y Janssen, J.J., *Growing up in Ancient Egypt*, Londres, 1990.

Jean, R.A., y Loyrette, A.M., *La mère, l'enfant et le lait en Égypte Ancienne*, Paris, 2010.

Jonckheere, F., Une Chapitre de pédiatrie égyptienne: l'allaitement, *Aesculape* 37, 1955, pp. 203-223.

Kasparian, B., La condition des nourrices sous le Moyen Empire, *BIFAO* 107, 2007, pp. 117-118.

www.ifao.egnet.net/bifao/107/

Kasparian, B., La condition de l'enfant et du fils aîné dans l'Égypte ancienne, en: Bouineau, J. (ed.), *Enfant et romanité, Analyse comparée de la condition de l'enfant*, Paris, 2007, pp. 17-64.

www.academia.edu/9258017/La_condition_de_lenfant_et_du_fils_a%C3%AEn%C3%A9_dans_l%C3%A9gypte_ancien

Feucht, E., *Das Kind im Alten Ägypten*, Frankfurt - Nueva York, 1995.

Leclant, J., Le rôle du lait et de l'allaitement d'après les *Textes des Pyramides*, *JNES* 10, 1951, pp. 123-127.

MacDonald, D.N., Terms for 'Children' in Middle Egyptian: A Sociolinguistic view, *BACE* 5, 1994, pp. 53-59.

Marshall, A., *Être un enfant en Égypte ancienne*, Clamecy, 2013.

Marshall, A., *Maternité et petite enfance en Égypte ancienne*, Monaco, 2015.

Marshall, A., The child and the hoopoe in ancient Egypt, *KMT* 26,2, 2015, pp. 59-63.

www.academia.edu/15366631/The_child_and_the_hoopoe_Kmt_26_2_pp_59-63

Maruéjol, F., La Nourrice: un thème iconographique, *ASAE* 69, 1983, pp. 311-319.

Mekhitarian, A., L'enfant dans la peinture thébaine, *BSFE* 108, 1987, pp.7-25.

Miosi, F.T., Two Additional Examples of right side Breast-Feeding, *JSSEA* 3, 1973, pp. 4-7.

Seco Álvarez, M., *El niño en las pinturas de las tumbas tebanas de la XVIII Dinastía (Kolaios 6)*, Sevilla, 1997.

www.academia.edu/11832263/Myriam_SECO_%C3%81LVAREZ_El_ni%C3%B1o_en_las_pinturas_de_las_tur

Seco, M., Representaciones de niñas acompañando a las plañideras en las tumbas privadas de Tebas de la XVIII Dinastía, en: García Moreno, L.A. y Pérez Largacha, A., (eds.), *Egipto y el exterior. Contactos e influencias (Aegyptiaca Complutensia 3)*, Alcalá de Henares, pp. 143-156.

Seco, M., El papel del niño en las pinturas de las tumbas tebanas de la XVIII Dinastía, *Complutum* 21, 2010, pp. 155-162.

revistas.ucm.es/index.php/CMPL/article/viewFile/CMPL1010220155A/28868

Stefanović, D., The Non-Royal Women of the Middle Kingdom I - mnat, *GM* 216, 2008, pp. 79-90.

Tristant, Y., Les enterrements d'enfants dans l'Égypte prédynastique et pharaonique, en: Nenna, M.D. (ed.), *L'Enfant et la mort dans l'Antiquité II. Types de tombes et traitement du corps des enfants dans l'antiquité (Études Alexandrines 26)*, Alexandría, 2012, pp. 15-59.

www.academia.edu/7772421/Tristant_2012_-_Tristant_Y._Les_enterrements_d_enfants_dans_l_%C3%89gypte

CLASSE 5 - DILLUNS 12 NOVEMBRE 2018

Els rituals de pas de la pubertat

Bibliografia relacionada:

Bailey, E., Circumcision in Ancient Egypt, *BACE* 7, 1996, pp. 15-28.

Capart, J., Note sur un fragment de bas-relief au British Museum, *BIFAO* 30, 1931, pp. 73-75.

www.ifao.egnet.net/bifao/30/

Deme, H.M., Circoncision et excision en Égypte pharaonique et en Afrique noire: une même signification ontologique, *Ankh* 18-19-20, 2009-2011, pp. 96-105.

Eyre, C., Funerals, Initiation and Rituals of Life in Pharaonic Egypt, en: Mouton, A. y Patrier, J. (eds.), *Life, Death, and Coming of Age in Antiquity: Individual Rites of Passage in the Ancient Near East and Adjacent Regions (PIHANS CXXIV)*, Leiden, 2014, pp. 287-308.

Feutch, E., Pharaonische Beschneidung, en: Meyer, S. (ed.), *Egypt: Temple of the Whole World. Studies in Honour of Jan Assmann*, Leiden, 2003, pp. 81-94.

archiv.ub.uni-heidelberg.de/propylaeumdok/2004/

Jonckheere, F., La Circoncision des anciens Égyptiens, *Centaurus* I, 1951, pp. 212-234.

Jonckheere, F., Subincision et excision. Mutilations sexuelles pharaoniques?, *Histoire de la médecine*, vol. I, n° 10, 1951, pp. 4-7.

Megahed, M. y Vymazalová, H., Ancient Egyptian royal circumcision from the pyramid complex of Djedkare, *Anthropologia* 49/2, 2011, pp. 155-164.

www.academia.edu/8364952/Megahed_M._Vymazalov%C3%A1_H._Ancient_Egyptian_royal_circumcision_from

Montes, A., La circuncisión en el antiguo Egipto, en: Cervelló Autuori, J. (ed.), *África Antigua. El antiguo Egipto, una civilización africana (Aula Aegyptiaca Studia 1)*, Barcelona, 2001, pp. 195-203.

Naguib, S.A., L'excision pharaonique. Une appellation erronée?, *BSEG* 7, 1982, pp. 79-83.

Pillet, M., Les scènes de naissance et de circoncision, *ASAE* 52, 1952, pp. 77-104.

www.cfeetk.cnrs.fr/fichiers/Documents/Ressources-PDF/documents/K1288-PILLET.pdf

Quack, J., Zur Beschneidung im Alten Ägypten, en: Berlejung, A.; Dietrich, J.; Quack, J.F. (eds.), *Menschenbilder und Körperkonzepte im Alten Israel, in Ägypten und im Alten Orient (ORA 9)*, Tübingen, 2012, pp. 561-651.

Stracmans, M., Un rite d'initiation à masque d'animal dans la plus ancienne religion égyptienne?, *Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves* 12, Bruselas, 1952, pp. 427-440.

Stracmans, M., A propos d'un texte relatif à la circoncision égyptienne (1re période intermédiaire), *Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves* 13, 1953, pp. 631-639.

Stracmans, M., Les fêtes de la circoncision chez les anciens Égyptiens, *CdÉ* 60, 1985, pp. 292-297.

Willems, H., A Note on Circumcision in Ancient Egypt, en: Flossmann-Schütze, M.C. et al. (eds.), *Kleine Götter - Grosse Götter. Festschrift für Dieter Kessler zum 65. Geburtstag (Tuna el-Gebel 4)*, Vaterstetten, 2013, pp. 553-558.

CLASSE 6 - DILLUNS 26 NOVEMBRE 2018

La poesia eroticoamorosa

Bibliografia obligatòria:

Baines, J., Literacy and Ancient Egyptian Society, *Man* 18, 1983, pp. 572-599.

Bibliografia relacionada:

Duquesne, T., Sacred and profane in Egyptian love poetry, *SESHAT* 1, 1998, pp. 28-36.

Fox, M.V., The Cairo Love Songs, *JAOS* 100, 1980, pp. 101-109.

Fox, M.V., 'Love' in the Love Songs, *JEA* 67, 1981, pp. 181-182.

Fox, M.V., Love, Passion, and Perception in Israelite and Egyptian Love Poetry, *JBL* 102, 1983, pp. 219-228.

Fox, M.V., *The Song of Songs and the Ancient Egyptian Love Songs*, Wisconsin, 1985.

Griffiths, J.G., Love as Disease, en: Israelit-Groll, S. (ed.), *Studies in Egyptology presented to M. Lichtheim I*, 1990, Jerusalem, pp. 349-364.

Hagedorn, A.C., *Searching for a common background: Egyptian love poetry and the Biblical Song of Songs*, Berlín, 2005.

Landgrafova, R. y Navratilova, H., *Sex and the Golden Goddess I. Ancient Egyptian Love Songs in Context*, Praga, 2009.

Landgrafova, R. y Navratilova, H., *Sex and the Golden Goddess II. The World of the Love Songs*, Praga, 2016.

López, J., Le verger d'amour (P. Turin 1966, recto), *RdÉ* 43, 1992, pp. 133-143.

López, J., La Disputa de los árboles del huerto, en: Cervelló, J., Díaz de Cerio, M. y Rull, D. (eds.), *Actas del Segundo Congreso Ibérico de Egiptología*, Bellaterra, 2005, pp. 19-25.

Mathieu, B., *La poésie amoureuse de l'Égypte ancienne. Recherches sur un genre littéraire au Nouvel Empire (BdÉ 115)*, El Cairo, 1996.

Sweeney, D., Gender and Language in the Ramesside Love Songs, *BES* 16, 2002, pp. 27-50.

[www.academia.edu/8333429/Sweeney D. 2003. Gender and Language in the Ramesside Love Songs. Bu](http://www.academia.edu/8333429/Sweeney_D._2003._Gender_and_Language_in_the_Ramesside_Love_Songs)

Vernus, P., *Chants d'amour de l'Égypte antique*, París, 1992.

CLASSE 7 - DILLUNS 3 DESEMBRE 2018

L'home i la dona: els rols de gènere

Bibliografia obligatòria:

Roth, A.M., Little women: gender and hierarchic proportion in Old Kingdom mastaba chapels, en: Bárta, M. (ed.), *The Old Kingdom Art and Archaeology. Proceedings of the Conference Held in Prague, May 31 - June 4, 2004*, Praga, 2006, pp. 281-296.

www.gizapyramids.org/pdf_library/roth_okaa_2006.pdf

Bibliografia relacionada:

Bagnal, R.S. y Criobore, R., *Women's Letters from Ancient Egypt, 3000 BC - 800 AD*, Ann Arbor, 2006.

Baligh, R.O., Representation on Females in Egyptian Art, en: Daoud, K.; Bedier, S.; y El Abd el-Fatah, S. (eds.), *Studies in Honor of Ali Radwan (CASAE 34/1)*, El Cairo, 2005, pp. 169-176.

Callender, V.G., Non-royal women in Old Kingdom Egypt, *Archiv Orientalí* 68 (2), 2000, pp. 219-236.

Callender, V.G., A Contribution to the Burial of Women in the Old Kingdom, *Archiv Orientalí* 70, 2002, pp. 301-308.

www.gizapyramids.org/pdf_library/callender_archiv_or_70.pdf

Capel, A.K. y Glenn, E.M. (eds.), *Mistress of the House Mistress of the Heaven: Women in Ancient Egypt*, Nueva York, 1996.

Castañeda, J.C., *Señoras y esclavas. El papel de la mujer en la historia social del Egipto antiguo*, México DF, 2008.

Depla, A., Women in Ancient Egyptian Wisdom Literature, en: Archer, L.J., Fischler, S., y Wyke, M. (eds), *Women in Ancient Societies. An illusion of the night*, Londres, 1994, pp. 24-52.

Dieleman, J., Fear of women? Representations of women in demotic wisdom texts, *SAK* 25, 1998, pp. 7-46.

www.academia.edu/3670489/Fear_of_Women_Representations_of_Women_in_Demotic_Wisdom_Texts

Fay, B., Royal Women as Represented in Sculpture during the Old Kingdom, en: Grimal, N. (ed.), *Les critères de datation stylistiques á l'Ancien Empire (BdE 120)*, El Cairo, 1998, pp. 159-186.

www.gizapyramids.org/pdf_library/fay_art_101-147.pdf

Fischer, H.G., *Egyptian Women of the Old Kingdom and of the Heracleopolitan Period*, Second Edition, Nueva York, 2000.

www.gizapyramids.org/pdf_library/fischer_eg_women.pdf

Förster, F., Ringende Frauen im Alten Ägypten, *GM* 205, 2005, pp. 37-41.

www.academia.edu/2461512/F%C3%B6rster_F._2005_Ringende_Frauen_im_Alten_%C3%84gypten

Graff, G., Les représentations de femmes et de la plante nagadienne sur les vases decorated-ware de Nagadall, *Cahiers Caribéens d'Égyptologie* 12, 2009, pp. 33-69.

www.academia.edu/592021/Les_repr%C3%A9sentations_de_femmes_et_de_la_plante_nagadienne_sur_les_va

Graves-Brown, C., *Dancing for Hathor. Women in Ancient Egypt*, Londres, 2010.

Hare, T., *ReMembering Osiris: Number, gender, and the word in ancient Egyptian representational systems*, Stanford, 1999.

Johnson, J.H., The Social, Economic, and Legal Status of Women in Ancient Egypt, en: Teeter, E., y Johnson, J.H. (eds.), *The Life of Meresamun. A Temple Singer in ancient Egypt (OIM 29)*, Chicago, 2009, pp. 82-97.

Kleinke, N., *Females Spaces; Untersuchungen zu Gender und Archáologie im pharaonischen Agypten (GM Beihefte 1)*, 2007.

Lesko, L.H., The Perception of Women in Pharaonic Egyptian Wisdom Literature, en: Lesko, L.H. (ed), *Ancient Egyptian and Mediterranean Studies in Memory of William A. Ward*, Providence, 1998, pp. 163-171.

Lesko, B.S., "Listening" to the ancient Egyptian Woman: Letters, Testimonials, and other Expressions of self, en: Teeter, E., y Larson, J.A., *Gold of Praise: Studies on Ancient Egypt in Honor of Edward F. Wente (SAOC 58)*, Chicago, 1999, pp. 247-254.

oi.uchicago.edu/research/publications/saoc/saoc-58-gold-praise-studies-ancient-egypt-honor-edward-f-wente

Malaise, M., La position de la femme sur les stèles de Moyen Empire, *SAK* 5, 1977, pp. 183-198.

Orriols i Llonch, M., La traición a la maat. La violencia contra las mujeres en el antiguo Egipto, en: Molas Font, Mª Dolors(ed.), *Violencia deliberada. Las raíces de la violencia patriarcal*, Barcelona: Icaria, 2007, pp. 57-70.

www.academia.edu/709435/La_traici%C3%B3n_a_la_maat.La_violencia_contra_las_mujeres_en_el_antiguo_Egipto

Orriols-Llonch, M., Mujer ideal, mujer infractora. La transgresión femenina en el antiguo Egipto, *Lectora* 18, 2012, pp. 17-40.

www.academia.edu/2103200/Orriols-Llonch_M._Mujer_ideal_mujer_infractora.La_transgresi%C3%B3n_femenina_en_el_antiguo_Egipto

Pakinson, R.B., Boasting about hardness: constructions of Middle Kingdom masculinity, en: Graves-Brown, C. (ed.), *Sex and Gender in Ancient Egypt. 'Don Your Wig for a Joyful Hour'*, Swansea, 2008, pp. 115-142.

Quirke, S., Reading gender in ancient Egyptian healing papyri, en: *National Healths: Gender, Sexuality and Health in a Crosscultural Context*, 2013, pp. 191-199.

Quirke, S., Women in Ancient Egypt: temple titles and funerary papyri, en: Tait, W.J., y Leahy, A. (eds.), *Studies on Ancient Egypt in Honour of H.S. Smith (Occasional Publications 13)*, Londres, 1999, pp. 227-235.

Ridealgh, K., Yes dear! Spousal dynamics in the Late Ramesside Letters, en: Horn, M., van den Hoven, C., Kramer, J., Soliman, D., Staring, N. y L. Weiss (eds.), *Current Research in Egyptology 2010: Proceedings of the Eleventh Annual Symposium*, Oxford, 2011, pp. 124-130.

www.academia.edu/857118/Yes_Dear_Spousal_Dynamics_in_the_Late_Ramesside_Letters

Robins, G., Some Principles of Compositional Dominance and Gender Hierarchy in Egyptian Art, *JARCE* 31, 1994, pp. 33-40.

Robins, G., *Women in Ancient Egypt*, Londres, 1993 [trad. castellana: *Las mujeres en el antiguo Egipto*, Madrid, 1996].

Robins, G., An Unusual Statue of a Royal Mother-in-Law and Grandmother, en: Tait, W.J., y Leahy, A. (eds.), *Studies in Ancient Egypt in Honour of H.S. Smith (Occasional Publications 13)*, Londres, 1999, pp. 255-259.

Robins, G., Male Bodies and the Construction of Masculinity in New Kingdom Egyptian Art, en: D'Auria, S.H. (ed.), *Servant of Mut. Studies in Honor of Richard A. Fazzini (PdA 28)*, Leiden, 2008, pp. 208-215.

Roth, A.M., The Absent Spouse: Patterns and Taboos in Egyptian Tomb Decoration, *JARCE* 36, 1999, pp. 37-53.

arthistory.as.nyu.edu/docs/IO/2596/RothAbsentSpouse.pdf

Savage, S., The Status of Women in Predynastic Egypt as Revealed through Mortuary Analysis, en: Rautman, A.E. (ed.), *Reading the Body: Representations and Remains in the Archaeological Record*, 2000, pp. 77-92.

www.academia.edu/3046909/The_Status_of_Women_in_Predynastic_Egypt_as_Revealed_through_Mortuary_Analysis

Shubert, S.B., Does She or Doesn't She? Female Literacy in Ancient Egypt, en: *Proceedings of the Near and Middle Eastern Civilizations Graduate Student's Annual Symposia 1998-2000*, Toronto, 2001, pp. 55-76.

Stefanović, D., *The Non-Royal Regular Feminine Titles of the Middle Kingdom and Second Intermediate Period: Dossiers (GHP Egyptology 11)*, Londres, 2009.

Stefanović, D. y Satzinger, H., I am a nbt-pr, and I am independent, en: Grajetzki, W., y Miniaci, G. (eds.), *The World of Middle Kingdom Egypt (GHP Egyptology 23)*, Londres, 2015, pp. 333-338.

Sweeney, D., Women's Correspondence from Deir El-Medineh, en: Curto, S. et al. (eds.), *Sesto Congresso Internazionale di Egittologia: Atti*, vol. 2, 1993, pp. 523-530.

Sweeney, D., Women and Language in the Ramesside Period or, why Women don't say please, en: Eyre, C.J. (ed.), *Proceedings of the Seventh International Congress of Egyptologists, Cambridge, 3-9 September 1995*, Leuven, 1998, pp. 1109-1117.

Sweeney, D., Gender and Conversational Tactics in *the Contendings of Horus and Seth*, *JEA* 88, 2002, pp. 142-162.

Swinton, J., The Depiction of Wives of Tomb Owners in Later Old Kingdom, *BACE* 14, 2003, pp. 95-110.

Szpakowska, K., Hidden Voices: Unveiling Women in Ancient Egypt, en: James, S.L. y Dillon, S. (eds.), *A Companion to Women in the Ancient World*, Malden-Oxford, 2012, pp. 25-38.

Toivari-Viitala, J., *Women at Deir el-Medina. A Study of the Status and Roles of the Female Inhabitants in the Workmen's Community during the Ramesside Period (EU 15)*, Leiden, 2001.

Tyldesley, J., *Daughters of Isis*, Londres, 1994 [trad. castellana: *Las hijas de Isis. La mujer en el antiguo Egipto*, Barcelona, 1998].

Vasiljević, V., An Unusual Representation of Tomb Owner's Wife (Deir el Gebrawi Tomb No 67), *JES* 1, 2004, pp. 117-126.

www.academia.edu/900678/An_Unusual_Representation_of_the_Tomb_Owner_s_Wife_Deir_el_Gebrawi_Tomb

Vasiljević, V., Der Grabherr und seine Frau. Zur Ikonographie der Status- und Machtverhältnisse in den Privatgräbern des Alten Reiches, *SAK* 36, 2007, pp. 333-345.

www.academia.edu/776894/Der_Grabherr_und_seine_Frau_Zur_Ikonographie_der_Status-_und_Machtverh%C3%A4ltnisse_in_den_Privatgr%C3%A4bern_des_Alten_Reiches

Vasiljević, V., Hierarchy of Women within Elite Families. Iconographic Data from the Old Kingdom, en: Kóthay, K.A. (ed.), *Art and Society. Ancient and Modern Contexts of Egyptian Art*, Budapest, 2012, pp. 139-149.

www.academia.edu/1633915/Hierarchy_of_women_within_elite_families_Iconographic_data_from_the_Old_Kingdom

Ward, W.A., *Essays on Feminine Titles of the Middle Kingdom and Related Subjects*, 1986, Beirut.

Wenig, S., *Die Frau im alten Ägypten*, Leipzig, 1967.

CLASSE 8 - DILLUNS 10 DE SEPTEMBRE 2018

El matrimoni i la família

Bibliografia obligatòria:

Campagno, M., Kinship and Family Relations, en: Frood, E., y Wendrich, W., *UCLA Encyclopedia of Egyptology*, Los Angeles, 2009.

escholarship.org/uc/item/7zh1g7ch

Bibliografia relacionada:

Allam, S., Quelques aspects du mariage dans l'Égypte ancienne, *JEA* 67, 1981, pp. 116-135.

Allen, T.D., *The Ancient Egyptian Family*, Nueva York-Londres, 2009.

Borghouts, J. F., Monthu and Matrimonial Squabbles, *RdÉ* 33, 1981, pp. 11-22.

Díaz Rivas, H., La herencia en el antiguo Egipto: entre el modelo mítico y la realidad social, en: Campagno, M. (ed.), *Parentesco, patronazgo y Estado en las sociedades antiguas (PEFSCEA 5)*, Buenos Aires, 2009, pp. 69-86.

Díaz Rivas, H., xArt, la viuda: una aproximación a través de los determinativos, en: de Araújo, L.M. y das Candeias Sales, J. (eds.), *Novos trabalhos de Egiptologia Ibérica*, vol. I, Lisboa, 2012, pp. 357-373.

www.academia.edu/11606910/La_viuda_una_aproximaci%C3%B3n_a_trav%C3%A9s_de_los_determinativos

Díaz Rivas, H, The widowhood in Ancient Egypt, en: Kousoulis, P. y Lazaridis, N. (eds.), *Proceedings of the Tenth International Congress of Egyptologists, University of the Aegean, Rhodes, 22-29 May 2008 (OLA)*, Leuven, 2016.

Eyre, C.J., Crime and Adultery in Ancient Egypt, *JEA* 70, 1984, pp. 92-105.

Eyre, C., The evil Stepmother and the Rights of a second Wife, *JEA* 93, 2007, pp. 223--243.

Frandsen, P.J., *Incestuous and Close-Kin Marriage in Ancient Egypt and Persia: An Examination of the Evidence*, Copenhagen, 2009.

Kóthay, K., The Widow and Orphan in Egypt before the New Kingdom, *AcAnt. (B)* 46, 2006, pp. 151-164.

Janssen, J.J., Marriage Problems and Public Reactions (P. BM 10416), en: Baines, J. et al. (eds.), *Pyramid Studies and other Essays Presented to I.E.S. Edwards (Occasional Publications 7)*, Londres, 1988, pp. 134-137.

Johnson, J.H., Speculations on Middle Kingdom Marriage, en: Leahy, A., y Tait, J. (eds.), *Studies on Ancient Egypt in Honour of H.S. Smith* (EES Occasional Publications 13) Londres, 1999, pp. 169-172.

nelc.uchicago.edu/sites/nelc.uchicago.edu/files/Speculations_on_Middle_Kingdom_Marriage.pdf

Johnson, J.H., Sex and Marriage in Ancient Egypt, en: Grimal, N., Kamel, A., y May-Sheikholeslami, C. (eds.), *Hommages a FayzaHaikal*, *BdE* 138, 2003, pp. 149-159.

www.academia.edu/12673061/_Sex_and_Marriage_in_Ancient_Egypt_from_Hommages_Haikal

Lustig, J., *Ideologies of Social Relations in Middle Kingdom Egypt: Gender, Kingship, ancestors*, Ann Arbor, 1993.

Martin, C.J., A Twenty-Seventh Dynasty 'Marriage Contract' from Saqqara, en: Leahy, A. y Tait, J. (eds.), *Studies in Ancient Egypt in Honour of H.S. Smith* (EES Occasional Publications 13), Londres, 1999, pp. 193-199.

Pestman, P.W., *Marriage and Matrimonial Property in Ancient Egypt. A Contribution to Establishing the Legal Position of the Woman (Papyrologica Lugduno-Batava 9)*, Lugdum Batavorum, 1976.

Robins, G., The Relationships Specified by Egyptian Kinship Terms of the Middle and New Kingdoms, *CdÉ* 54 (108), 1979, pp. 197-217.

Toivari, J., Marriage at Deir el-Medina, en: Eyre, C.J. (ed.), *Proceedings of the Seventh International Congress of Egyptologist, Cambridge, 3-9 September 1995*, Leuven, pp. 1157-1163.

Toivari-Viitala, J., Man versus Woman. Interpersonal Disputes in the Workmen's Community of Deir el-Medina, *JESHO* 15, 1997, pp. 151-173.

Toivari-Viitala, J., Marriage and Divorce, en: Froom, E. y Wendrich, W. (eds.), *UCLA Encyclopedia of Egyptology*, Los Angeles, 2013, pp. 1-17.

www.academia.edu/2971079/Marriage_and_Divorce

Vernus, P., Production-pouvoir et parenté dans l'Égypte pharaonique, en: Breteau, C.H., Lacoste-Dujardin, C., Lefebvre, C., y Zagnoli, N. (eds.), *Production et parenté dans le monde Méditerranéen: De Sumer à nous jours. Actes du séminaire organisé par l'era 357 CNRS/EHSS, Paris, Décembre 1976*, Paris, 1981, pp. 103-115.

Willems, H., A Description of Egyptian Kinship Terminology of the Middle Kingdom c. 2000-1650 B.C., *Bijdragen tot de taal-, land- en volkenkunde* 139, 1983, pp. 152-169.

booksandjournals.brillonline.com/content/journals/10.1163/22134379-90003459?crawler=true

CLASSE 9 - DILLUNS 17 DESEMBRE 2018

Les relacions sexuals

Bibliografia obligatòria:

Orriols i Llonch, M., Léxico e iconografía erótica del antiguo Egipto: la cópula *a tergo*, *TdE 5/2*, Tenerife, 2009, pp. 123-137.

www.academia.edu/712971/L%C3%A9xico_e_iconograf%C3%ADa_er%C3%B3tica_del_antiguo_Egipto._El_co

Bibliografia relacionada:

Abdalla, M.A., Bemerkungen zu Papyrus Turin Nr. 55001, *GM 223*, 2009, pp. 7-16.

Amenta, A., Some Reflections on the 'Homosexual' Intercourse between Horus and Seth, *GM 199*, 2004, pp. 7-22.

de Araújo, L.M., *Erotismo e sexualidade no antigo Egito (Temas Pré-clássicos 6)*, 2012, Lisboa.

Barta, W., Zur Reziprozität der homosexuellen Beziehung zwischen Horus und Seth, *GM 129*, pp. 33-60.

Buchberger, H., Sexualität und Harfenspiel. Notizen zur "sexuellen" konnotation der Altägyptischen ikonographie, *GM 66*, 1983, pp. 11-43.

Brawanski, A. y Fischer-Elfert, H.W., Der "erotische" Abschnitt der Turiner Papyrus 55001: Ein Lehrstück für männliche Ego?, *SAK 41*, 2012, pp. 67-97.

Booth, C., *In bed with ancient Egyptians*, Gloucestershire, 2015.

Collombert, P. y Volokhine, Y., *De Aegyptiacis Rebus Doctorum Verecundia* ou "Let's Talk about Sex, *Égypte, Afrique et Orient 40*, 2005, pp. 45-56.

www.academia.edu/3224899/Philippe_Collombert_et_Youri_Volokhine_De_Aegyptiacis_Rebus_Doctorum_Vere

Dowson, T.A., Queering Sex and Gender in Ancient Egypt, en: Graves-Brown, C. (ed.), *Don your Wig for a Joyful hour. Sex and Gender in Ancient Egypt*, Swansea, 2008, pp. 27-46.

www.academia.edu/236651/Queering_Sex_and_Gender_in_Ancient_Egypt

Duquesne, T., The Spiritual and the Sexual in Ancient Egypt, *DE 61*, 2005, pp. 7-24.

Eissa, A., Eine metaphorische Geste der sexuellen Vereinigung, *GM 184*, 2001, pp. 7--11.

Janák, J. y Navrátilová, H., People vs. PTurin 55001, en: Graves-Brown, C. (ed.), "Don Your Wig for a Joyful Hour- Sex and Gender in Ancient Egypt, Swansea, 2008, pp. 63-70.

Kammerzell, F. y Toro Rueda, M.I., Nicht der Homosexuelle ist pervers. Die ZweiuudreiBigste Maxime der Lehre des Ptahhotep, *LingAeg 11*, pp. 2003, pp. 63-78.

Kessler, D., Der Satirisch-Erotische Papyrus Turin 55001 und das verbringen des schönen Tages, *SAK 15*, 1998, pp. 171-196.

Manniche, L., Some Aspects of Ancient Egyptian Sexual Life, *Acta Orientalia 38*, 1977, pp. 11-23.

manniche.daes.dk/wp/wp-content/uploads/1977AO8.pdf

Manniche, L. *Sexual Life in Ancient Egypt*, Londres, 1987 [trad. Castellana, *La esfinge erótica*, Barcelona, 1988].

Martin, G.T., Eroticfigurines: The Cairo Museum Material, *GM 96*, 1987, pp. 71-84.

Myśliwiec, K., *Eros on the Nile*, Londres, 2004.

O'Connor, D., Satire or Parody? The Interaction of the Pictorial and the Literary in Turin Papyrus 55001, en: Collier, M. y Snape, S. (eds.), *Ramesside Studies in Honour of K.A. Kitchen*, Bolton, 2011, pp. 361-380.

Omlin, J.A., *Der Papyrus 55001 und seine Satirisch-erotischen Zeichnungen und Inschriften (Catalogo del Museo Egizio di Torino, serie prima - Monumenti e testi, volume 3)*, Turín, 1973.

Orriols i Llonch, M., Divine Copulation in the *Pyramid Texts*. A Lexical and Cultural Approach, en: Goyon, J.C y Cardin, C. (eds), *Proceedings of the Ninth International Congress of Egyptologist. Grenoble, 6-12 September 2004 (OLA 150)*, Luven, 2007, pp. 1421-1427.

www.academia.edu/697420/Divine_Copulation_in_the_Pyramid_Texts._A_Lexical_and_Cultural_Approach

Orriols i Llonch, M., *La sexualidad en el antiguo Egipto. Un estudio léxico y cultural* (tesis doctoral inédita), Universitat Autònoma de Barcelona, 2010.

Orriols-Llonch, M., Sex and Cosmogony. The Onanism of the Solar Demiurg, *GM 233*, 2012, pp. 31-42.

www.academia.edu/1568607/Orriols-Llonch_M._Sex_and_Cosmogony._The_Onanism_of_the_Solar_Demiurg

Orriols-Llonch, M., Semen ingestion and oral sex in ancient Egyptian Texts, en: Kousoulis, P., y Lazaridis, N. (eds.), *Proceedings of the Tenth International Congress of Egyptologists, University of the Aegean, Rhodes, 22-29 May 2008 (OLA 241)*, Leuven, 2015, pp. 839-848.

https://www.academia.edu/5109898/Orriols-Llonch_M._Semen_ingestion_and_oral_sex_in_ancient_Egyptian_Texts

Orriols-Llonch, M., Women's role in sexual intercourse in ancient Egypt, en: Budin, S. y Turfa, J.M. (eds.), *Women in Antiquity: Real Women Across the Ancient World*, Londres - Nueva York, 2016, pp. 194-203.

Parkinson, R.B., 'Homosexual' desire and Middle Kingdom Literature, *JEA 81*, 1995, pp. 57-76.

Reeder, G., Musings on the Sexual Nature of the Human-Headed Ba Bird, *KMT 9 (3)*, 1998, pp. 72-78.

www.academia.edu/3287150/Musings_on_the_Sexual_Nature_of_the_Human-Headed_Ba_Bird

Robins, G., Ancient Egyptian Sexuality, *DE 11*, 1988, pp. 61-72.

Schreiber, S., Keusch wie kaum ein anderes Volk? Einige Anmerkungen zum Sexual-Vokabular der alten Ägypter, en: Mendel, D. y Claudi, U. (eds.), *Ägypten im Afro-Orientalischen Kontext. Gedenkschrift Peter Behrens*, Colonia, 1991, pp. 315-335.

Schukraft, B., Homosexualität im Alten Ägypten, *SAK 36*, 2007, pp. 297-331.

Vernus, P., Stratégie d'épure et stratégie d'appogiature dans les productions dites « artistiques » à l'usage des dominants. Le papyrus dit « érotique » de Turin et la mise à distance des dominés, en: Kóthay, K.A. (ed.), *Art and Society. Ancient and Modern Context of Egyptian Art*, Budapest, 2012, pp. 109-121.

[www.academia.edu/7947278/Strat%C3%A9gie_d_%C3%A9pure_et_strat%C3%A9gie_d_appogiature_dans_les](http://www.academia.edu/7947278/Strat%C3%A9gie_d_%C3%A9pure_et_strat%C3%A9gie_d_appogiature_dans_les_papyrus_dits_%C3%A9rotiques_de_Turin)

Westendorf, W., Ein neuer Fall der "homosexuellen Episode" zwischen Horus und Seth?, *GM 97*, 1987, pp. 71-77.

CLASSE 10 - DILLUNS 7 GENER 2019

La vellesa i la mort

Bibliografia obligatòria:

Sweeney, D., Women Growing Older in Deir el-Medina, en: Dorn, A., y Hofmann, T. (eds.), *Living and Writing in Deir el-Medine. Socio-historical Embodiment of Deir el-Medine Texts (AH 19)*, Basilea, 2006, pp. 135-153.

www.academia.edu/810499/_Women_Growing_Older_in_Deir_el-Med%C3%A9na

Bibliografía relacionada:

Assmann, J., *Death and Salvation in Ancient Egypt*, Ithaca - Nueva York - Londres, 2005.

Baines, J. y Lacovara, P., Burial and the Dead in ancient Egyptian Society: Respect, formalism, neglect, *Journal of Social Archaeology* 2, 2002, pp. 5-36.

www.researchgate.net/profile/Peter_Lacovara/publication/249631679_Burial_and_the_Dead_in_Ancient_Egyptia

Carreira, P., A imagem do velho no antigo Egipto, en: de Araújo, L.M. y Sales, J. das C. (eds.), *Novos trabalhos de Egiptologia Ibérica*, vol 1, Lisboa, 2012, pp. 213-225.

Cooney, K.M., The Functional Materialism of Death in Ancient Egypt: a Case Study of Funerary Materials from the Ramesside Period, en: Fitzenreiter, M. (ed.), *Das Heilige und die Ware. Zum Spannungsfeld von Religion und Öonomie (IBAES 7)*, Londres, 2007, pp. 273-300.

www2.hu-berlin.de/nilus/net-publications/ibaes7/publikation/cooney_ibaes7.pdf

Cooney, K.M., *The Cost of Death: The Social and Economic Value of Ancient Egyptian Funerary Art in the Ramesside Period (EU 22)*, Leiden, 2007.

www.academia.edu/5063352/The_Cost_of_Death_The_Social_and_Economic_Value_of_Ancient_Egyptian_Fur

www.academia.edu/5063387/The_Cost_of_Death_part_II

Cooney, K.M., Gender transformation inn Death: A case of study of coffins from Ramesside Period Egypt, *Near Eastern Archaeology* 73:4, 2010, pp. 224-237.

www.academia.edu/998725/Gender_Transformation_in_Death_A_Case_Study_of_Coffins_from_Ramesside_Pe

Grajetzki, W., *Burial Customs in Ancient Egypt: Life in Death for Rich and Poor*, Londres, 2003.

Hays, H., Between Identity and Agency in ancient Egyptian Ritual, en: Nyord, R. y Kjolby, A. (eds.), *Ancient Egyptian Rituals, 'Being in Ancient Egypt'. Thoughts on Agency, Materiality and Cognition. Proceedings of the Seminar held in Copenhagen, September 29-30, 2006 (BAR 2019)*, 2009, pp. 15-30.

openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/15716/Hays+2009+Between+Identity_Page_01.pdf?sequence=

Hays, H.M., Funerary Rituals (Pharaonic Period), en: J. Dieleman y W. Wendrich (eds.), *UCLA Encyclopedia of Egyptology*, Los Angeles, 2010.

escholarship.org/uc/item/1r32g9zn

Ikram, S., Mummification, en: Wendrich, W.; Dieleman, J.; Froot, E.; y Baines, J., *UCLA Encyclopedia of Egyptology*, Los Angeles, 2010.

eprints.cdlib.org/uc/item/0gn7x3ff

Janssen, J.M.A., On the Ideal Lifetime of the Egyptians, *OMRO* 31, 1950, pp. 33-43.

Janssen, R.M. y Janssen, J.J., *Getting old in Ancient Egypt*, Londres, 1996.

Manniche, L., Eternal Youth, *The Heritage of Egypt* 2/2 May 2009, pp. 29-32.

manniche.daes.dk/wp/wp-content/uploads/2009Heritage.pdf

McDowell, A.G., Legal aspects of the Care of the Elderly in Egypt to the End of the New Kingdom, en: Stol, M. (ed.), *The care of the Elderly in the Ancient Near East (Studies in the History and Culture of the ancient Near East 14)*, Leiden, 1998, pp. 199-221.

Medina Sánchez, M., Sabiduría versus debilidad: Los modelos derepresentación de la vejez en el Egipto faraónico sobre soporte mural, *BAEDE* 18, 2008, pp. 161-186.

Meskeel, L., Spatial analysis of the Deir el Medina Necropolis, en: Demarée, R.J. y Egberts, A. (eds), *Deir el-Medina in the Third Millennium AD (EU 14)* Leiden, 2000, pp. 259-273.

Meskeel, L., The Egyptian ways of death, en: Chesson, M. (ed.), *Social Memory, Identity and Death: Anthropological Perspectives on Mortuary Rituals*, Washington, 2001, pp. 27-40.

www.researchgate.net/publication/229832548_The_Egyptian_Ways_of_Death

Molinero, M.A., *Prácticas funerarias y creencias escatológicas del Egipto Antiguo*, Biblioteca de recursos electrónicos de Humanidades e-excellence, Madrid, 2005, pp. 1-23.

Riefstahl, E., An Egyptian Portrait of an Old Man, *JNES* 10, 1951, pp. 65-73.

Sweeney, D., Forever Young? The Representation of Older and Ageing Women in Ancient Egyptian Art, *JARCE* 41, 2004, pp. 67-84.

Taylor, J., *Death and the Afterlife in Ancient Egypt*, Londres, 2001.

Volokhine, Y., Tristesse rituelle et lamentations funéraires en Égypte ancienne, *Revue de l'histoire des religions* 225, 2008, pp. 163-197.

www.academia.edu/646832/Tristesse_rituelle_et_lamentations_fun%C3%A9raires_en_Egypte_ancienne

Zandee, J., *Death as an Enemy: According to Ancient Egyptian Conceptions*, Nueva York, 1977.

Matèria:

HISTÒRIA SOCIAL I ECONÒMICA DE L'ANTIC EGIPT

2,5 crèdits ECTS

Prof.: Dr. Juan Carlos Moreno García

LECTURAS PROPOSADES:

Primera setmana:

- Juan Carlos Moreno García, "Les échanges entre l'Égypte et les régions voisines (2100-1800 avant J.-C.)", *Égypte, Afrique & Orient* 73 (2014), 7-18:

https://www.academia.edu/7422538/_Les_%C3%A9changes_entre_l%C3%89gypte_et_les_r%C3%A9gions_voisines_2100-1800_avant_J.-C._

- Juan Carlos Moreno García, "Invaders or just herders? Libyans in Egypt in the 3rd and 2nd millennia BCE", *World Archaeology* 46 (2014), 610-623:

https://www.academia.edu/6964784/_Invaders_or_just_herders_Libyans_in_Egypt_in_the_3rd_and_2nd_millennr

- Seth Richardson, "Early Mesopotamia: the presumptive state", *Past & Present* 215 (2012), 3-49:

https://www.academia.edu/4338807/EARLY_MESOPOTAMIA_THE_PRESUMPTIVE_STATE_2012_

Segona setmana:

- T. C. Wilkinson, "Macro-scale analysis of material culture in their landscapes: case-studies in 'invisible flows'", en R. Matthews & J. Curtis (eds.), *Proceedings of the 7th International*

Congress on the Archaeology of the Ancient Near East. Vol. 1: Mega-cities & Mega-sites: The Archaeology of Consumption & Disposal, Landscape, Transport & Communication, Wiesbaden, 2012, p. 647-662:

https://www.academia.edu/1359007/Macroscale_analysis_of_Material_culture_in_their_landscapes_case-studie

- Susan Sherratt, "The Mediterranean economy: 'Globalization' at the end of the second millennium B.C.E", en W. G. Dever & S. Gitin (eds.), *Symbiosis, Symbolism and the Power of the Past. Canaan, Ancient Israel, and*

Their Neighbors from the Late Bronze Age through Roman Palaestina, Winona Lake, 2003, pp. 37-62:
https://www.academia.edu/2163666/The_Mediterranean_economy_Globalization_at_the_end_of_the_second_mil

- Judith Bunbury, David Jeffreys, "Real and literary landscapes in ancient Egypt", *Cambridge Archaeological Journal* 21 (2011), 65-76.